Ἡ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας

ΣΥΝΤΟΜΩΤΕΡΑ·

SIVE,

CATECHESIS RELIGIONIS CHRISTIANÆ COMPENDIOSIOR,

A Conventu

Venerandorum *Magnæ Britanniæ* Theologorum, qui *Weſtmonaſterii* conſederant, Supremi Senatûs juſſu, concinnata, in Linguam Græcam pariter & Latinam traducta, & in lucem edita;

Operâ & ſtudio
JOANNIS HARMARI
Linguæ Græcæ apud Oxonienſes Prælectoris Regii.

LONDINI;
Typis *Joannis Macock*, & Proſtant venales apud plerasq; Bibliopolarum Officinas, 1660.

ECCLESIÆ ACADEMIARUM, ET GYMNASIORUM,

Intra
MAGNÆ BRITANNIÆ
Fines, aut alibi Florentium;

Hanc Christianę Religionis
SUMMAM

Græcè & Latinè redditam,

Judicio & Censuræ,

JOANNES HARMARUS, &c.

Quàm Humillimè & Debito
cum Obsequio
Subjicit.

J. Pine
Sculp

Ad Lectorem Benevolum.

A*Utoritate* Parlamenti Magni *hujus Regni* Concilii, *paucis abhinc annis*, *Nominatiſſimi* Britanniarum *Theologi* Weſtmonaſterium *ſunt accerſiti*, *ut certum aliquod*, & ἀναντιῤῥήτως *verum*, *de rebus ad Chriſtianam Religionem ſpectantibus*, *ſtatuerent.*

Illi dicto audientes, *hoc opus confeſtim ſunt aggreſſi*, &, *præter* Catholicæ Fidei Confeſſionem, *ab adultis præcipuè legendam & intelligendam*, Catecheſin *etiam meditati ſunt*, *ut per hanc faciliorem docendi methodum*, αὐτοερωτήσει, *tum diſcentem*

populum, tum etiam docentem Clerum imbuerent; ut hâc etiam ratione, nec imperita plebecula in Hæreses difflueret; nec Ecclesiæ Ministri in Partes dissilirent.

Cùm autem hæc Catechesis, *tantæ molis esset, ut non potuerit à Præceptoribus, vel commodè doceri, vel citò à discipulis edisci; visum est illis, fusiorem illam in compendium redigere, & quasi, relictis nervis, resecare musculos, uberiores nimirùm* Doctrinarum *Explicationes.*

Neque *tamen brevior hæc ex ampliore nata, tam exsanguis est & strigosa, ut omnia* Christianæ Religionis Dogmata, *scitu necessaria, non suppeditet; nec tam est brevitate suâ perplexa & obscura*

ut vel Neophytis *crucem defigat. Præterea,* Hæc *tam vera eſt, & ſacræ Scripturæ tam ubique conſona, (quod ego ſciam) & juventuti tam accommoda, ut nihil opus ſit ad* Exteros *convolare, nedum illud ab iis emendicare, quod hìc apud nos domi naſcitur. Atqui verò (quæ noſtra eſt* κὰκοϛομαχία*) noſtratia non uſquequaque probantur à noſtratibus, quorum oculos Præjudicii glaucôma replevit.*

Sed quid ego in illos involem, cùm multi in procinctu ſtent, item eruditiſſimi, quorum intereſt ſuis patrocinari ſcriptis?

Mihi certè abunde erit, ſi brevioris hujus Catecheſeos Verſiones *meæ eruditorum calculo comprobentur; & ſi* Linguæ Græ-

cæ & Latinæ *Candidati, unâ eâdemque opera* Χριστιανίζωσιν, Ἑλληνίζωσι καὶ Λατινίζωσιν. *Hæc voti mei summa est.* Παροράματα, *sive* Errata *quod attinet, de illis Editione repetitâ accuratiùs videro. Et si vel* Toga, *vel* Pallium *levidensius, quàm par est, cuiquam videatur, incommodum illud, ubi per tempus licuerit, resarcietur. Meminerit interim Lector Candidus Græcorum illam non incelebrem sententiam,* Ἁμαρτάνει καὶ σοφοῦ σοφώτερος· & *illud* Erasmi; Ità emendantur libri, ut homines.

Vale.

Dat. *Oxoniâ* 5° Kalendas *Aprilis* 1659.

Monita Sacra.

1 Pet. 2. 2.

Ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε.

Heb. 5. 12.

Τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ.

Luc. 1. 4.

Ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης, λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Gal. 6. 6.

Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι.

1 Cor. 9. 14.

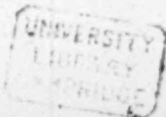
Ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν.

Phil. 4. 8.

Ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετή, καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε.

2 Cor. 6. 8.

Διὰ δυσφημίας, καὶ Εὐφημίας.

Catechesis Compendiosior.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτησις 1. ΤΙ' ἐστι τὸ κυριώτατον τέλος τοῦ ἀνθρώπου;

Μαθητής.

Ἀπόκρισις. Τὸ κυριώτατον τέλος τοῦ Ἀνθρώπου, ἐστὶ, τὸ δοξάζειν τὸν Θεὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχειν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 2 Ποῖον δέ τινα κανόνα προὔθηκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς οἷον κατευθύνειν ἡμᾶς ὃν τρόπον δοξάζωμεν αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχωμεν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ (ταῖς τῆς Παλαιᾶς τε, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης Γραφαῖς ἐμπεριεχόμενος) μόνος ἐστὶ κανὼν, οἷος κατευθύνειν ἡμᾶς, ὃν τρόπον δοξάζωμεν αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχωμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 3. Τί δ' αἱ Γραφαὶ μάλιστα διδάσκουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ Γραφαὶ μάλιστα διδάσκουσι, τί δεῖ τὸν Ἄνθρωπον πιστεύειν περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ποῖον καθῆκον ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ Ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ.

Catechesis Compendiosior.

Præceptor

Interog. 1 *Quis est præcipuus finis Hominis?*

Discipulus.

Responsio. Præcipuus finis Hominis, est, glorificare Deum [a], ipsóque frui in æternum [b]. a Joan. 1. 3, 4. 1 Cor. 10. 31. Rom. 11. 36. b Psal. 73. 24. &c

Præceptor.

Inter. 2. *Quam normam proposuit nobis Deus, ad nos instituendo comparatam, quo modo glorificemus eum, ipsóque fruamur.*

Discipulus.

Respons. Verbum Dei, in Veteris, Novíque Testamenti Scripturis comprehensum, norma est unica ad nos instituendos comparata, quo modo glorificemus Deum, ipsóque fruamur [d]. c 2 Tim. 3. 16. Ephes. 2. 20. d 1 Joan. 1. 3, 4.

Præceptor.

Inter. 3. *Quid Scripturæ potissimùm docent?*

Discipulus.

Respons. Scripturæ duo potissimùm docent; quid sit Homini de Deo credendum, & quid sit id officii, quod ab Homine Deus exigit [e]. e 2 Tim. 1. 13. & 1. 16.

Præcep-

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 4. Τί δ' ἐστιν ὁ Θεός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεός ἐστι πνεῦμα, ἄπειρον, ἀΐδιον, ἀπαράλλακτον, τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, καὶ Σοφίαν, καὶ Δύναμιν, καὶ Ἁγιωσύνην καὶ Δικαιοσύνην, καὶ Ἀγαθωσύνην, καὶ Ἀλήθειαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 5. Μῶν πλείους τοῦ ἑνός εἰσι θεοί;

Μαθητής

Ἀπόκρ. Εἷς, καὶ μονώτατός ἐστιν ὁ ζῶν καὶ ἀληθινὸς Θεός.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 6. Πόσαι ὑποστάσεις εἰσὶν ἐν τῇ Θεότητι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τρεῖς εἰσιν ὑποστάσεις ἐν τῇ Θεότητι, ὁ Πατὴρ, δηλαδὴ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· καὶ αὗται αἱ τρεῖς ὑποστάσεις, ὁμοούσιοι, καὶ ἰσοδύναμοι, καὶ ἰσότιμοι, εἷς Θεὸς ὑπάρχουσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 7. Τί δ' εἰσιν αἱ ὡρισμέναι Βουλαὶ τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ ὡρισμέναι Βουλαὶ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν, ἢ ἀΐδιος αὐτοῦ Πρόθεσις, κατὰ τὴν Βουλὴν τοῦ Θελήματος αὐτοῦ, καθ' ἣν, εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν, προώρισε παντοτιοῦν συμβαίνειν

Διδάσκαλος

Ἐρώτ. 8. Πῶς ὁ Θεὸς τὰς αὐτοῦ ὡρισμένας Βουλὰς ἐπιτελεῖ;

Μαθη.

Præceptor.

Inter.4. *Quid est Deus?*

Discipulus.

Respons. Deus est Spiritus [f], infinitus [g], æternus [h], immutabilis [i], quoad essentiam [k] suam, sapientiam [l], potentiam [m], sanctitatem [n], justitiam, bonitatem, & veritatem [o].

f Joan. 4. 24.
g Job. 11. 7, 8, 9.
h Psal. 90. 2.
i Jacob. 1. 17.
k Exod. 3. 14.
l Ps. 145.
m Rev. 4. 8.
n Rev. 15. 4.
o Exod. 34. 6, 7.

Præceptor.

Inter.5. *Suntne Dî plures Uno?*

Discipulus.

Respons. Unus tantùm est [p], vivens idem verúsque Deus [q].

p Deut. 6. 4.
q Jer. 10. 10.

Præceptor.

Inter.6. *Quot Personæ sunt in Deitate?*

Discipulus.

Respons. Tres Personæ sunt in Deitate, videlicet, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus [r], & hæ tres, quoad substantiam eædem, quoad potentiam, & gloriam, inter se æquales [s], sunt Unus Deus.

r Mat. 28. 9.
s 1 Joan. 5. 7.

Præceptor.

Inter.7. *Quid sunt Decreta Dei?*

Discipulus.

Respons. Decreta Dei, sunt, æternum ejus propositum secundùm voluntatis suæ consilium; quo, in suam ipsius gloriam, prædestinavit, quicquid accidit [t].

t Eph. 1. 4, 11. Rom. 9. 22, 23.

Præceptor.

Inter.8. *Quomodo Deus Decreta sua exsequitur?*

Discip.

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς ἐπιτελεῖ τὰς αὐτοῦ ἀεισμένας Βουλὰς ἐν τοῖς τῆς Κτίσεως, καὶ τῆς Προνοίας ἔργοις.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 9. Τί δ' ἐστι τὸ τῆς Κτίσεως ἔργον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῆς Κτίσεως ἔργον ἐστὶν ἡ Κοσμοποιΐα ἐξ οὐδενὸς, παρὰ Θεοῦ, διὰ τοῦ Λόγου τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἐν ἓξ ἡμέραις, καὶ τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησεν, ἦν καλὰ λίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 10 Ποταπὸν ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν Ἄνθρωπον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν Ἄνθρωπον, Ἄρσεν, καὶ Θῆλυ, κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ, ἐν τῇ γνώσει, καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἁγιωσύνῃ, καὶ ἵνα τῶν κτισμάτων κατακυριεύσῃ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 11. Τίνα δ' ἐστὶ τὰ τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ ἔργα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ ἔργα τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ καθορᾶται ἐν τῷ αὐτὸν ἁγιώτατως, καὶ σοφώτατως, καὶ ἰσχυρώτατως διασώζειν τὰ ξύμπαντα αὐτοῦ κτίσματα, καὶ ἐν τῷ δεσπόζειν αὐτῶν, καὶ πασῶν πράξεων καὶ ὁρμῶν τῶν αὐτῶν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 12. Τί ἐξαίρετον τῆς Προνοίας ἔργον καὶ ἐπίδειγμα ὁ Θεὸς τῷ Ἀνθρώπῳ παρείχετο, ἐν ᾗ κατεστάσει ἐκτίσθη;

Μαθητής.

Discipulus.

Respons. Deus Decreta sua exsequitur in operibus Creationis, & Providentiæ.

Præceptor.

Inter. 9. *Quid est opus Creationis.*

Discipulus.

Respons. Opus Creationis est Fabricatio Mundi ex nihilo, à Deo, Potentiæ suæ Verbo, præstita, spatio sex dierum; omniáque quæ fecerat, erant valdè bona [u]. [u] Gen. 1. Heb. 11. 3.

Præceptor.

Inter. 10. *Qualem Deus hominem creavit?*

Discipulus.

Respons. Deus creavit hominem marem & fœminam, ad suam ipsius imaginem, in cognitione, justitiâ & sanctitate, ut imperium haberet in creaturas [x]. [x] Gen. 1. 26, 27, 28. Col. 3. 10. Eph. 4. 24.

Præceptor.

Int. 11. *Quænam sunt opera Providentiæ Dei?*

Discipulus.

Respons. Opera Providentiæ Dei cernuntur in ejus sanctissimâ [y], sapientissimâ [z], potentissimáque conservatione [a], & gubernatione creaturarum [b] suarum, & omnium actionum motuumque earundem. [y] Psalm. 145. 17. [z] Psalm. 104. 24. Isa. 28. 29. [a] Heb. 1. 3. [b] Psalm. 103. 19.

Præceptor.

Inter. 12. *Quodnam singulare Providentiæ suæ opus & specimen præstitit Deus Homini, in eo statu quo fuit à Deo creatus?*

Discipulus.

Μαθητής.

Απόκρ. Ὁ Θεὸς τὸν Ἄνθρωπον δημιουργήσας, Διαθήκην τῆς ζωῆς αὐτῷ διέθετο ἐπαγγελλόμενος αὐτὸν τὴν ὑπακοὴν τὴν ἀκριβῶς τελείαν· ἅμα μὴ κωλύων αὐτὸν φάγεσθαι ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ ἀφωνιάσαντι τὴν τοῦ θανάτου ζημίαν ἀπειλήσας.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 13. Μῶν οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι διέμειναν ἐν ᾗ κατεστάσει ἐκτίσθησαν;

Μαθητής.

Απόκρ. Οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι τῷ αὐτῶν Αὐτεξουσίῳ ἐπιτραπέντες, τῷ Θεῷ προσκρούσαντες ἀπὸ τῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν, κατέπεσον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 14 Τί δ' ἐστὶν ἁμαρτία;

Μαθητής.

Απόκρ. Ἁμαρτία ἐστὶν ὁποιατισοῦν ἀναρμοσία πρὸς τὸν Θεῖον Νόμον, ἢ τοῦ αὐτοῦ παράβασις.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 15 Ποία δέ τις ἦν ἁμαρτία ἐκείνη δι' ἣν οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι τῆς καταστάσεως ἀπέπεσον ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν;

Μαθητής.

Απόκρ. Ἁμαρτία, δι' ἣν οἱ Πρόγονοι ἡμῶν τῆς καταστάσεως ἀπέπεσον ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν,

Discipulus.

Respons. Ubi Deus hominem creâsset, fœdus vitæ cum illo pepigit, scil. hâc lege, ut homo perfectam obedientiam ipsi præstaret; prohibens illum manducare de Arbore discernendi Bonum & Malum; simul &, ab eo morem non gerente, mortis [c] pœnam esse luendam interminatus. c Gal. 3. 12. Gen. 2. 17.

Præceptor.

Inter. 13. *Num parentis nostri protoplasti, in eo statu, quo sunt creati, perseverârant?*

Discipulus.

Respons. Parentes nostri protoplasti liberæ voluntatis suæ arbitrio permissi, peccando in Deum, de statu, in quo sunt creati, deciderant [d]. d Gen. 3. 6, 7, 8, 13. Eccles. 7. 29.

Præceptor.

Inter. 14. *Quid est Peccatum?*

Discipulus.

Respons. Peccatum est quælibet incongruentia cum Lege Dei, vel ejusdem transgressio [e]. e 1 Joan. 3. 4.

Præceptor:

Inter. 15. *Quodnam fuit illud peccatum, quo parentes nostri protoplasti, de statu illo, in quo sunt creati, deciderant?*

Discipulus.

Respons. Peccatum istud, quo Parentes nostri protoplasti, de statu illo, in quo

ἔκειτο ἐν τῷ αὐτοὺς φάγειν τὸν καρπὸν, τὸν ἀπηγορευμένον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 16. Ἆρ' οὖν ἅπαν τὸ γένος Ἀνθρώπινον ἐν τῇ πρώτῃ παραβάσει τοῦ Ἀδὰμ συνέπεσε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τῆς Διαθήκης πρὸς τὸν Ἀδὰμ συντεθείσης, οὐ μόνον ἀνθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἀπογόνων πάντες ἄνθρωποι ἀπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ τῆς φύσεως εἰωθὸς, παρελθόντες, ἥμαρτον ἐν αὐτῷ, καὶ σὺν αὐτῷ, ἐν πρώτῃ τῇ ἐκείνου παραβάσει κατέπεσον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώ. 17. Εἰς ποταπὴν κατάστασιν τὸ παράπτωμα τοῦ Ἀδὰμ ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατήνεγκε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ παράπτωμα τοῦ Ἀδὰμ, ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἁμαρτίας καὶ ταλαιπωρίας κατήνεγκε.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 18. Ἐν τίνι κεῖται τὸ ἁμαρτωλὸν τῆς ἐκείνης καταστάσεως εἰς ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατωλίσθησε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ ἁμαρτωλὸν τῆς ἐκείνης καταστάσεως, εἰς ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατωλίσθησε, κεῖται ἐν τῇ ἐνοχῇ τῆς πρώτης ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἐν τῇ τῆς ἐμφύτου δικαιοσύνης ἐνδείᾳ καὶ ἐν τῇ τῆς ὁλοσχεροῦς φύσεως διαφθορᾷ (ἥτις κοινῶς, ἔμφυτος, ἢ προπατορικὴ ἁμαρτία χρηματίζει) συνάμα πάσαις ταῖς πρακτικαῖς ἀνομίαις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκπορευομέναις.

Διδά-

sunt creati, deciderant, erat fructûs prohibiti manducatio [f]. f Gen. 3 6. 12.

Præceptor.

Inter. 16. *An universum genus humanum in primâ* Adami *transgressione lapsum est?*

Discipulus.

Respons. Fœdere cum *Adamo* inito, non tantùm pro seipso, sed etiam pro posteris suis, omnes homines ab illo, consueto naturæ ritu, sati; in ipso peccaverunt, & cum illo in primâ ejus transgressione lapsi sunt [g]. g Gen. 2, 16, 17.

Præceptor.

Inter. 17. *Quem in statum* Adami *lapsus humanum genus deduxit?*

Discipulus.

Respons. *Adami* lapsus humanum genus in peccati & miseriæ [h] statum deduxit. h Rom. 5. 12, 1 Cor. 15. 21.

Præceptor.

Inter. 18. *In quo consistit pravitas istius status in quem homo lapsus est?*

Discipulus.

Respons. Pravitas istius statûs, in quem homo lapsus est, consistit in reatu primi istius peccati *Adamici*; tum etiam in Originalis Justitiæ privatione; necnon, in totius naturæ deprivatione, (que vulgò peccatum Originale, sive à progenitoribus ortum, nuncupatur); unà cum omnibus peccatis Actualibus inde promanantibus [i]. i Rom. 5. 12, 19. Rom. 5. 10. Ephes. 2. 1, 2, 3. Jacob. 1. 14, 15. Mat. 15. 19.

Διδάσκαλος.

Ἐρώ. 19. Ὁποία τίς ἐστιν ἡ ταλαιπωρία τῆς ἐκείνης καταστάσεως ἧ τὸ ἀνθρώπινον γένος περιέπεσε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τοῦ παραπλώματος αὐτοῦ, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν κοινωνίας ἀπεστερήθη· καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ὀργῇ, καὶ κατάρᾳ ἔνοχον γεγένηται· κἀντεῦθεν, ἁπάσαις τοῦ παρόντος βίου συμφοραῖς ὑπόχείειον· καὶ μὲν δὴ καὶ τῷ θανάτῳ, καὶ τοῖς τοῦ Ἅδου βασάνοις αἰωνίοις ὑπόχρεων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 20. Ἆρ' οὖν ὁ Θεὸς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν τῇ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀθλιότητος καταστάσει παντελῶς ἀπολέσθαι εἴασε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς κατὰ τὴν Εὐδοκίαν τοῦ Θελήματος αὐτοῦ πρὸ καταβολῆς Κόσμου, ἐνίους πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἐκλεξάμενος, τὴν τῆς Χάριτος Διαθήκην αὐτοῖς διέθετο, τοῦ ῥύσασθαι αὐτοὺς ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ ταλαιπωρίας· καὶ διὰ τοῦ λυτρωτοῦ ὑψῶσαι αὐτοὺς εἰς τὴν τῆς σωτηρίας κατάστασιν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 21. Τίς ἐστιν ὁ λυτρωτὴς τῶν Ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκ. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μόνος ἐστὶ λυτρωτὴς τῶν Ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀΐδιος τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ὑπάρχων, ἄνθρωπος ἐγένετο καὶ οὕτως ἀληθῶς ἦν, καὶ Θεάνθρωπος ὢν διατελεῖ, ἐν δυσὶ διακεκριμέναις φύσεσι καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Διδάσκαλος.

Præceptor.

Inter. 19. *Quænam est miseria istius status in quem homo lapsus est?*

Discipulus.

Respons. Universum genus humanum lapsu suo, communione cum Deo [k] orbatum est; atque adeò iræ exsecrationíque [l] Divinæ subjectum; & inde, cunctis hujus vitæ calamitatibus, ipsíque morti, æternísque cruciatibus [m] obnoxium.

k Gen. 3.8,10. 24.
l Ephes. 2.2,3. Gal. 3.1.
m Lam. 3. 29. Rom. 6. 23. Mat. 25. 41-46.

Præceptor.

Inter. 20. *Ergóne Deus totum genus humanum in peccati & miseriæ statu prorsus interire sivit?*

Discipulus.

Respons. Cùm Deus ex mero suo Beneplacito, nonnullos ad vitam æternam [n] ab æterno elegisset; gratuitum fœdus cum iis pepigit, ut ex Peccati & Miseriæ statu ipsos eximeret, & in statum salutis per Redemptorem assereret.

n Ephes. 1.4.
o Rom. 3. 20.21.22. Gal. 3. 21.22.

Præceptor.

Int. 21. *Quis est Redemptor Electorum Dei?*

Discipulus.

Respons. Dominus Jesus Christus [p], unus & unicus est Redemptor Electorum Dei. Qui æternus Dei Filius existens, factus est homo, & sic verè fuit, & manet Θεάνθρωπος in duabus distinctis naturis, unáque persona, in æternum.

p 1 Tim. 2.5.6.
q 1 Joan. 1. 14. Gal. 4.4.
r Rom. 9.5. Luc. 1. 35. Col. 2.9. Heb. 7. 24.25.

Præ-

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 22 Πῶς ὁ Χριστὸς υἱὸς ὢν τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπος ἐγένετο;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπάρχων, ἄνθρωπος ἐγένετο, ἐπιλαμβανόμενος ἑαυτῷ τοῦ ἀληθινοῦ Σώματος, καὶ λογικῆς Ψυχῆς· συλληφθεὶς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, ἀλλ' ὅμως χωρὶς ἁμαρτίας.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 23. Ὁποῖά τινα ἔργα ὁ Χριστὸς ὡς λυτρωτὴς ἡμῶν ἀναπληροῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς ὡς λυτρωτὴς ἡμῶν, ἀναπληροῖ τὸ ἔργον τοῦ Προφήτου, καὶ τοῦ Ἱερέως, καὶ τοῦ Βασιλέως· ἅμα μὲν ἐν τῇ καταστάσει τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ· ἅμα δὲ καὶ τῆς ὑψώσεως.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 24. Πῶς ὁ Χριστὸς τὸ Προφητικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς τὸ Προφητικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ, ἀποκαλύπτων ἡμῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ Ῥήματος, καὶ Πνεύματος αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 25. Πῶς ὁ Χριστὸς ἐπιτελεῖ τὸ Ἱερατικὸν ἔργον;

Præceptor.

Inter. 22. *Quomodo Christus Dei Filius existens, factus est homo?*

Discipulus.

Respons. Christus Dei Filius existens factus est homo, verum corpus [s], animámque [t] rationalem sibi assumendo; conceptus virtute Spiritûs Sancti, in utero Virginis *Mariæ*, & ex eâ natus [u], attamen sine peccato [x].

s Heb. 2. 14.
t Mat. 26.38.
u Luc. 1. 31.
x Heb. 4. 15.

Præceptor.

Inter. 23. *Quænam munera Christus ut Redemptor noster exsequitur?*

Discipulus.

Respons. Christus prout noster est Redemptor, Prophetæ [y], Sacerdotis [z], & Regis [*] munera exsequitur, tum in Humiliationis, tum etiam in Exaltationis suæ statu.

y Heb. 7. 2.
y Act. 3. 22.
* Hebr. 5.6.

Præceptor.

Inter. 24. *Quomodo Christus Propheticum munus exsequitur?*

Discipulus:

Respons. Christus Propheticum munus exsequitur, Verbo, & spiritu suo, voluntatem Dei nobis patefaciendo, ad salutem [a] nostram.

a Phil. 2. 6.

Præceptor.

Inter. 25. *Quomodo Christus Sacerdotali munere fungitur?*

Discipulus.

Μαθητής.

'Απόκρ. 'Ο Χειςὸς τὸ 'Ιερα̃τικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ, ἐν τῷ ἐφάπαξ προσφέρειν ἑαυτὸν θυσίαν τῶ τῇ θείᾳ δίκῃ δίκας ἀξιόχρεως ἐκτῖσαι· καὶ ἐν τῷ καταλλάττειν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀδιαλείπτως ἐντυγχάνειν.

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 26. Πῶς ὁ Χειςὸς τὸ Βασιλικὸν ἔργον ἀναπληροῖ;

Μαθητής.

'Απόκρ. 'Ο Χειςὸς τὸ Βασιλικὸν ἔργον ἀναπληροῖ, ἐν τῷ ὑποτάσσειν ἡμᾶς ἑαυτῷ· καὶ ἐν τῷ κυβερνᾶν καὶ ὑπερασπίζειν ἡμῶν· καὶ ἐν τῷ ἀποκρύειν καὶ καταπολεμεῖν ἀπαξάπαντας τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς ἡμῶν ἐχθρούς.

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 27. 'Εν τίνι ἡ τοῦ Χειςοῦ ταπείνωσις ἔκειτο;

Μαθητής.

'Απόκρ. 'Η ταπείνωσις τοῦ Χειςοῦ ἔκειτο ἐν τῷ αὐτὸν τεχθῆναι, καὶ δῆτα καὶ ἐν τῇ κάτω καταςάσει, γινόμενον ὑπὸ τὸν νόμον· καὶ ἐν τῷ ὑπομεῖναι τὰς τοῦ παρόντος βίου συμφορὰς, τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ κατάρατον τοῦ Σταυροῦ θάνατον· καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ταφῆναι, καὶ ἐν τῷ τὸν αὐτὸν ὑπὸ τὴν τοῦ θανάτου δυναςείαν, πρὸς καιρὸν, ἐπιμεῖναι;

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 28. 'Εν τίνι ἡ τοῦ Χειςοῦ Ὕψωσις κεῖται;

Μαθητής.

Discipulus.

Respons. Christus Sacerdotali munere fungitur, seipsum in sacrificio semel offerendo, ut Justitiæ Divinæ satisfaceret [a], rósque cum Deo in gratiam restituerit [b]; & pro nobis etiam jugiter intercedendo [c]. a Heb. 9.28. b Heb. 2.17. c Heb. 7. 24.25.

Præceptor.

Inter.26 *Quomodo Christus Regium munus administrat?*

Discipulus.

Respons. Christus Regium munus administrat, nos utique sibimet ipsi subjiciendo [d], itémque regendo [e] & propugnando [f], hostéque suos, perinde ac nostros, debellando [g]. d Act. 15.14, 15,16. e Isa. 33. 21. f Isa. 32. 1,2. g 1 Cor. 15.25. Psa. 110.

Præceptor.

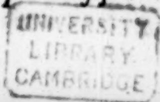
Inter.27. *In quo constiterat Humiliatio Christi?*

Discipulus.

Respons. Humiliatio Christi in hoc constiterat, nempe, quòd natus fuerit, ídque in humiliore statu [h], factus sub Lege [i]; quòd omnes hujus vitæ miserias pertulerit [k]; irámque Divinam [l], mortémque crucis [m] exsecrandam sustinuerit; quòd sepultus fuerit, & aliquantisper sub potestate mortis remanserit. h Luc. 2.7. i Gal. 4.4 k Isa. 53. 3. l Mat. 27 46. m Phil. 2. 8. n Mat. 14 40.

Præceptor.

Inter.28. *In quo consistit Christi Exaltatio?*

Discipulus

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τοῦ Χριστοῦ Ὕψωσις περιέχεται, ἐν τῷ αὐτὸν ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ἀναβῆναι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐν τῷ καθέζεσθαι αὐτὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ Πατρός· καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ἔρχεσθαι κρῖναι τὸν κόσμον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 29 Πῶς τῆς ἀπολυτρώσεως κοινωνοῦμεν, τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένης;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Κοινωνοῦμεν τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένης, τῇ ἐνεργητικῇ προσοικειώσει τῆς αὐτῆς ἡμῖν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτοῦ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 30. Πῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα προσοικειοῖ ἡμῖν τὴν ἀπολύτρωσιν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένην;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Πνεῦμα προσοικειοῖ ἡμῖν τὴν ἀπολύτρωσιν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένην, ἤγουν, ἐν τῷ ἐνεργεῖν τὴν πίστιν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐν τῷ συνενοῦν ἡμᾶς δι' αὐτῆς τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐνεργητικῇ κλήσει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 31. Τί δῆτ' ἐστιν ἡ ἐνεργητικὴ κλῆσις;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐνεργητικὴ κλῆσις, ἔργον ἐστὶ τοῦ Πνεύματος.

Discipulus.

Respons. Exaltatio Christi in hisce consistit; nempe, quòd tertio die resurrexerit à mortuis [o]; quòd in cœlum ascenderit, & quod ad dextram Dei Patris sedeat [p]; quòd die novissimo venturus sit ad mundum judicandum [q].

o 1 Cor. 15. 4.
p Mar. 16. 19.
q Act. 17. 31.

Præceptor.

Inter. 29. *Quomodo participamus Redemptionem per Christum acquisitam?*

Discipulus.

Respons. Participamus Redemptionem per Christum acquisitam, virtute Spiritûs Sancti, eandem nobis efficaciter applicantis [r].

r Joan. 1. 12. Tit. 3. 5.

Præceptor.

Inter. 30: *Quomodo Spiritus Sanctus Redemptionem per Christum acquisitam nobis applicat?*

Discipulus.

Respons. Spiritus Sanctus Redemptionem per Christum acquisitam nobis applicat, *viz.* ingenerando fidem in nobis [s], nósque per eandem Christo, in vocatione nostra efficaci, uniendo.

s Eph. 2. 8. & 3. 17. 1 Cor. 1. 9.

Præceptor.

Inter. 31 *Quid est vocatio efficax?*

Discipulus.

Respons. Vocatio efficax est opus Spiritûs

Πνεύματος Ἁγίου· δι᾽ οὗ ὁ Θεὸς ἐλέγχων ἡμᾶς
ἁμαρτίας πέρι καὶ ταλαιπωρίας, καὶ τοὺς τῆς διανοί-
ας ἡμῶν ὀφθαλμοὺς φωτίζων ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ
Χριστοῦ· καὶ τὰς ἡμῶν καρδίας ἀνακαινίζων, ἐπιπεί-
θει, καὶ ἐνισχύει ἡμᾶς πρὸς τὸ ἐναγκαλίζεσθαι τὸν Ἰη-
σοῦν Χριστὸν προσφερόμενον ἡμῖν δωρεὰν ἐν τῷ
Εὐαγγελίῳ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 32. Ποίων δὲ χαρισμάτων οἱ ἐνεργη-
τικῶς κεκλημένοι ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ μετέχουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οἱ ἐνεργητικῶς κεκλημένοι ἐν ταύτῃ
τῇ ζωῇ, τῆς Δικαιώσεως, Υἱοθεσίας, καὶ Ἁγιασμοῦ
μετέχουσι, καὶ ἀλλεπαλλήλοις χαρίσμασι πλουτί-
ζονται· ἃ, ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ τοῖς αὐτοῖς συνακο-
λουθοῦσιν, ἢ ἐξ αὐτῶν ἀναβλύζουσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 33. Τί ἐστιν ἡ Δικαίωσις;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δικαίωσίς ἐστιν ἔργον τῆς Εὐδοκίας τοῦ
Θεοῦ, δι᾽ ἧς, πάντα τὰ πλημμελήματα ἡμῶν συγ-
γινώσκει, καὶ προσδέχεται ἡμᾶς ὡς δικαίους ἐνώ-
πιον αὐτοῦ, διὰ μόνην τὴν τοῦ Χριστοῦ δικαιοσύνην
ἡμῖν λογισθεῖσαν, καὶ μόνῃ τῇ πίστει ἐπιληφθεῖσαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 34. Τί ἐστιν ἡ Υἱοθεσία;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Υἱοθεσία ἔργον ἐστὶ τῆς Θείας Εὐ-
δοκίας, ᾗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐγκαταλεγόμεθα·

καὶ

is Sancti[t]; quo Deus peccati & miseriæ [u] nos coarguens, mentísque nostræ oculos illuminans [x] in cognitione Christi, nostrásque voluntates renovans [y], suasionibus nos adducit, viréſque nobis sufficit, ad Jesum Christum amplectendum, in Evangelio [z] nobis gratuitò oblatum. t 2 Tim. 1.9. u Act. 2. 32. x Act. 26. 18. y Ezech. 36.26. z Joan. 6.44.

Præceptor.

Inter. 32. *Quænam beneficia in hâc vitâ participant ii qui efficaciter vocantur?*

Discipulus.

Respons. Qui efficaciter vocantur, Justificationem [a], Adoptionem [b], & Sanctificationem [c] in hâc vitâ participant, & variis beneficiis locupletantur, quæ in hâc vitâ, vel comitantur illa, vel ab iis profluunt. a Rom. 8.30. b Ephes. 5. c 1 Cor. 1.30.

Præceptor.

Inter. 33. *Quid est Justificatio?*

Discipulus.

Respons. Justificatio est actus Beneplaciti Divini, quo Deus omnia nostra peccata nobis condonat [d]; quo etiam in conspectu suo ut justi censemur [e], propter unicam solius Christi justitiam nobis imputatam [f], & per solam Fidem receptam [g]. d Ephes. 1.7. e 2 Cor. 5 21. f Rom. 5.19. g Gal. 2. 16. Phil. 3.9.

Præceptor.

Inter. 34. *Quid est Adoptio?*

Discipulus.

Respons. Adoptio est actus Divini Beneplaciti [h], quo inter Dei filios annumeramur [i], & h 1 Joan 3.1. i Joan. 1. 12. Rom. 8. 14.

καὶ εἰκότως μέτεστιν ἡμῖν πασῶν τῶν προνομιῶν αὐτῶν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 35. Τί ἐστιν Ἁγιασμός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἁγιασμός ἐστιν ἔργον τῆς θείας Ἐ
δοκίας· δι' ἧς ὁλοσχερῶς ἀνακαινούμεθα κατὰ τ
εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνδυναμούμεθα μᾶλλον αἰεί,
μᾶλλον τῇ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖν, καὶ εἰς τὴν δικαιοσ
νην βιῶσαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 36. Τίνα δ' ἐστὶ τὰ χαρίσματα ἐν τ
παρόντι βίῳ, ἃ τῇ Δικαιώσει Υἱοθεσίᾳ καὶ Ἁγι
ασμῷ συνακολουθοῦσιν, ἢ ἀπ' αὐτῶν ἀποῤῥέουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ χαρίσματα ἃ ἐν τῷδε τῷ βίῳ τ
Δικαιώσει, Υἱοθεσίᾳ καὶ Ἁγιασμῷ συνακολουθοῦ
σιν, ἢ ἀπ' αὐτῶν ἀποῤῥέουσιν, ἐστιν ἀσφαλὴς καὶ βε
βαία πεποίθησις ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆ
συνειδήσεως εἰρήνη, καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ
καὶ προκοπὴ ἐν τῇ χάριτι, καὶ προσκαρτέρησις ἐ
αὐτῇ μέχρι τέλους.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 37. Τίνα χαρίσματα οἱ πιστοὶ ἀπολαύουσι
τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ θανάτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ τῶν πιστῶν ψυχαὶ ἐν τῷ θανάτῳ ὁ-
λοτελῶς ἁγιάζονται· καὶ εὐθὺς εἰς τὴν δόξαν
μεταβαίνουσι· καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰσαεὶ τῷ Χρι-

στῷ

& jus habemus ad privilegia illorum omnia.

Præceptor.

Inter. 35. *Quid est Sanctificatio?*

Discipulus.

Respons. Sanctificatio est opus Beneplaciti Divini, quo ad imaginem [k] Dei in totum renovamur & refingimur, & corroboramur, ut magis magísque peccato moriamur, justitiæque vivamus [l].

k 2 Thess. 2. 13.

l Ephes. 4. 24. Rom. 8. 1

Præceptor.

Inter. 36. *Quænam sunt illa beneficia, quæ Justificationem, Adoptionem, & Sanctificationem in hâc vita comitantur, vel ab iis profluunt?*

Discipulus.

Respons. Beneficia, quæ Justificationem, Adoptionem & Sanctificationem in hâc vitâ, comitantur, vel ab iis profluunt, hæc sunt; nempe, stabilis & firma fiducia de amore Dei; Pax conscientiæ; Gaudium in Spiritu Sancto [m]; profectus in gratiâ; nec-non perseverantia in eâdem ad finem usque [n].

m Rom. 5. 1.

n Pr. 4. 18 Joan. 5. 13.

Præceptor.

Inter. 37. *Quænam beneficia fideles in morte suâ ex Christo percipiunt?*

Discipulus.

Respons. Animæ fidelium in ipsorum morte consummatissimè sanctificantur [o]; & continuò transeunt in gloriam [p]: illorumque

o Hebr. ...

p ...

corpora

σῶ ἑνωθέντα, ἐν τοῖς αὐτῶν τάφοις, μέχει τῆ
Ἀνασάσεως, ἡδέως ἀναπαύονται.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 28. Ποῖά τινα χαείσματα οἱ πισοὶ ἐν
τῇ Ἀνασάσει τοῦ Χεισοῦ ἀπάνωνται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οἱ πισοὶ ἐν τῇ Ἀνασάσει ἐγερθέντες
ἐν δόξῃ, περιφανῶς ἐπιγνωσθήσονται, καὶ ἐν ἡμέρᾳ
τῆς Κείσεως ἀπαλλαγήσονται· καὶ παντελῶς μα-
κάειοι γενήσονται, ἐν τῷ ὁλοκλήρως τοῦ Θεοῦ ἀπο-
λαύειν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 39. Τί ἐστι τὸ καθῆκον, ὅπερ ὁ Θεὸς παρὰ
τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ καθῆκον, ὅπερ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀν-
θρώπου ἀπαιτεῖ, ἐστὶ τῷ ἀποκεκαλυμμένῳ θελήματι
αὐτοῦ πείθεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 40 Τί τοκαταρχὰς ὁ Θεὸς ἐγνώεισε τῷ
ἀνθρώπῳ, ἐφ' ᾧ γενέσθαι αὐτῷ τῆς ὑπακοῆς αὐτοῦ
κανόνα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ κανὼν, ὃν ὁ Θεὸς τοκαταρχὰς ἀπε-
κάλυψε τῷ ἀνθρώπῳ ἐφ' ᾧ γενέσθαι αὐτῷ τῆς ὑπα-
κοῆς αὐτοῦ κανόνα, ἦν ὁ Νόμος.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 41. Ἐν τίνι δὲ ὁ Νόμος ἀνακεφαλαι-
οῦται;

Μαθητής.

corpora Christo jugiter unita [q], in sepulchris suis ad resurrectionem usque suaviter quiescunt [r]. q 1 Thes. 4.14. r Isa. 57 2. Job. 19. 26.

Præceptor.

Inter. 38. *Quænam beneficia percipiunt Fideles ex Christo in Resurrectione?*

Discipulus:

Respons. In Resurrectione Fideles excitati in gloria [s], palàm & agnoscentur, & absolventur in die Judicii [t]; Deóque [u] perfruentes, perfectam felicitatem consequentur in æternum [x]. s 1 Cor. 15.43. t Mat. 10. 32. v 1 Joan. 3.2. x 1 Thes. 4.17.

Præceptor.

Inter. 39. *Quid est id officii quod ab homine Deus exigit?*

Discipulus.

Respons. Officium quod ab homine Deus exigit, est, Obedientia voluntati [y] ejus patefactæ præstanda. y Mic. 6.8.

Præceptor.

Inter. 40. *Quid in primitus homini patefecit Deus, ut in obedientiæ normam illi cederet?*

Discipulus.

Respons. Quod primitus homini patefecit Deus, ut in obedientiæ normam illi cederet, erat, Lex [z] Moralis. z Rom. 2. 14.

Præceptor.

Inter. 41. *Ubi verò Lex illa Moralis summatim comprehenditur?*

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Νόμος ἀνακεφαλαιοῦται ἐν ταῖς δέκ Ἐντολαῖς.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 42. Τί ἐστι τῶν δέκα Ἐντολῶν κεφάλαιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ κεφάλαιον τῶν δέκα Ἐντολῶν ἐστι τὸ, [τὸν Κύριον, τὸν ἡμέτερον Θεὸν ἀγαπᾷν, ἐ ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, καὶ ἐν ὅλῃ τ δυνάμει, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ· καὶ τὸν πλησίον ὡ ἑαυτοῦ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 43. Τί ἐστι τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον, ἐ τούτοις τοῖς ῥήμασι περιλαμβάνεται· [Ἐγώ εἰμ Κύριος, ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.]

Διδάσκαλος

Ἐρώτ. 44. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον τ διδάσκει ἡμᾶς;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον διδάσκει ἡμᾶς, τοῦτο δηλονότι· Ἐπιδήπερ ὁ Θεὸ ἐστι Κύριος, καὶ ἡμέτερος Θεὸς, καὶ λυτρωτής· τοιγαροῦν ὑπόχρεῳ ἐσμὲν, τοῦ πάσας τὰς αὐτοῦ Ἐντολὰς διαφυλάττειν.

Διδάσκαλος

Discipulus.

Respons. Lex illa Moralis in decem [a] Mandatis summatim continetur. [a] Deut. 10.4.

Preceptor.

Inter. 42. *Quid est summa decem Mandatorum?*

Discipulus.

Respons. Summa decem Mandatorum est, nimirum, [ut diligamus Dominum Deum nostrum, ex toto corde, & ex totâ animâ, & ex totis viribus nostris; proximum verò, sicut nosmet ipsos [b]. [b] Mat. 22.37. 38,39.

Præceptor.

Inter. 43. *Quid est decem Mandanorum Proœmium?*

Discipulus.

Respons. Decem Mandatorum Proœmium hisce verbis comprehenditur, viz: [Ego sum Dominus Deus Tuus, qui eduxi Te ex Terrâ Ægypti, ex domo servitutis [c].] [c] Exod. 20. 2.

Præceptor.

Inter. 44. *Quid decem Mandatorum Proœmium nos docet?*

Discipulus.

Respons. Decem Mandatorum Proœmium nos docet, nempe, propterea quòd Deus est Dominus, itémque Deus noster & Redemptor; ideò quàm arctissimè tenemur, ad omnia ejus Mandata custodienda [d]. [d] Luc. 1. 74.75. Deut. 11. 1.

C 2 Præceptor.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 45. Τί δ᾽ ἐστὶν ἡ πρώτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ ἐστὶ· [Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 46. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ τί ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ παρ᾽ ἡμῶν ἀπαιτεῖ, τὸ γινώσκειν, καὶ ἐπιγινώσκειν τὸν Θεὸν εἶναι μόνον τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ Θεὸν ἡμέτερον, καὶ ὡσαύτως προσκυνεῖν καὶ δοξάζειν αὐτόν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 47. Τί ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς τὸ ἀρνήσασθαι, ἢ μὴ σέβεσθαι, ἢ καὶ μὴ δοξάζειν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ὡς Θεὸν, καὶ ἡμέτερον Θεὸν· ἢ εἰς ἕτερόν τι, ταύτην τὴν λατρείαν καὶ δόξαν μεταφέρειν, τὴν τῷ αὐτῷ μόνῳ ὀφειλομένην.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 48. Τί ἐξαιρέτως διδασκόμεθα ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων· [ἐνώπιόν μου] ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ταῦτα τὰ ῥήματα, [ἐνώπιόν μου] ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ, ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς, ὅτι Θεὸς, ὃς τὰ ξύμπαντα καθορᾷ, τὴν ἁμαρτίαν τοῦ

Præceptor.

Int.45. *Quodnam verò est primum Mandatum?* *Discipulus.*

Respons. Primum Mandatum, est, [Non habebis Deos alienos coram me.]

Præceptor.

Int.46. *Quid in primo Mandato exigitur?* *Discipulus.*

Respons. Primum Mandatum à nobis exigit, nempe, ut cognoscamus pariter & agnoscamus Deum esse unicum, & verum Deum, Deúmque nostrum [e]; itidémque, ut adoremus eum, & glorificemus, e 1Chro 28.9. Deut.26 17. Ma.4.10

Præceptor.

Int. 47. *Quid in primo Mandato prohibetur?* *Discipulus.*

Resp. Primum Mandatum prohibet nos negare [f] Deum esse, aut etiam non adorare & glorificare verum Deum, utì Deus est, nostérque Deus [g]; cultúmque illum, aut gloriam, quæ est illius propria, in aliud quiddam transferre [h]. f Psal. 14.1. g Rom. 1.21. h Psal. 81.10,11

Præceptor.

Inter. 48. *Quid hisce verbis [coram me] in Mandato primo præcipuè docemur?* *Discipulus.*

Respons. Hæc verba [coram me] commonefaciunt nos, Deum, cujus oculi cuncta permeant, peccatum habendi alium quemcunque

 Deum,

ἔχειν ἕτερόν τινα ὁποιονδήποτοῦν Θεὸν, παραβαίνει καὶ πρὸς τῷ αὐτὴν ὀργιλτωάτως ἔχει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 49. Τί δ' ἐστὶν ἡ δευτέρα Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολή ἐστιν [Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας τῶν πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 50. Τί ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κελεύει;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κελεύει ἡμᾶς πᾶσαν Θεοσεβῆ λατρείαν καὶ πάσας τὰς διαταγὰς προσδέχεσθαι, καὶ διατηρεῖν, καὶ φυλάττειν αὐτὰς ἀκεραίους, καὶ ἀκιβδήλους, καθὼς ὁ Θεὸς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ καλέστησε.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ 51. Τί ἀπαγορεύεται ἐν τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς Θεοσεβεῖν

Deum animadvertere, & in illud summâ cum indignatione excandescere.

Præceptor.

Int.49. *Quodnam est Mandatum secundum?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum est, [Non facies tibi imaginem quamvis sculptilem, aut similitudinem rei cujusvis quæ est in cœlis supernè, aut inferiùs in Terris, aut in aquis infra Terram; nòn incurvabis te iis, nec iis servies: siquidem ego Dominus Deus tuus, Deus sum zelotypus, visitans iniquitates patrum in filios, ad tertiam usque quartámque progeniem osorum mei, exhibens verò misericordiam ad millenas usque diligentium me, ac mandata mea observantium [k].] k Exod 20.4,5.6

Præceptor.

Inter. 50. *Quid in mandato secunda exigitur?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum exigit, ut omnem illum cultum Divinum amplectamur, observemus & custodiamus intaminatum & sincernm; illáque instituta omnia, quæ in Verbo suo præcepit Deus [l]. l Deut. 32. 46. Mat.28. 20. Act.2.42.

Præceptor.

Inter. 51. *Quid in secundo Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum prohibet nos

Θεοσεβεῖν δι' εἰκόνων, ἢ ἄλλον τινὰ τρόπον οὐκ ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ διαταχθέντα.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 52. Τίνες εἰσὶν αἱ αἰτίαι τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ προσηρτημέναι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ αἰτίαι τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ προσηρτημέναι, εἰσὶν αὗται· τὸ, τὸν Θεὸν δεσπόζειν ἡμῶν· καὶ τὸ, αὐτὸν ἐξιδιοποιήσασθαι ἡμᾶς ἑαυτῷ· ἅμα δὲ καὶ τὸ, τὸν αὐτὸν ζῆλον ζηλοῦν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ λατρείᾳ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 53. Τίς ἐστιν ἡ τρίτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολή ἐστιν· [Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 54. Τί ἡ τρίτη Ἐντολὴ παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ ὁσίαν καὶ σεμνὴν χρῆσιν τῶν ὀνομάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Προσηγορειῶν αὐτοῦ, προσωνυμιῶν, καὶ διαταγῶν, καὶ λόγου, καὶ ἔργων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 55. Τί ἐν τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

instituere cultum Dei per Imagines [m], aut per alium quemcunque modum in verbo suo non præscriptum [n].

m Deut. 4.15. Exod.32 5.8.
n Deut. 12.31,32

Præceptor.

Inter. 52. *Quænam sunt Rationes Mandato secundo annexæ?*

Discipulus.

Respons. Rationes Mandato secundo annexæ, sunt hæ; quòd penes Deum in nos imperium [o] sit; quòd peculiare jus in nos habeat; quòd cultûs sui Zelo accendatur.

o Psa.25. 2,3.
p Ps.95.2 Ps.45.11.

Præceptor.

Int. 53. *Quodnam est tertium Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Tertium mandatum est; [Nomen Domini Dei tui inaniter non usurpabis; non enim eum pro insonte habebit Dominus, qui Nomen ejus inaniter adhibuerit] [q].

q Exod. 20.7.

Præceptor.

Inter 54. *Quid tertium Mandatum à nobis exigit?*

Discipulus.

Respons. Tertium Mandatum exigit, ut Dei Nomina [r], Tituli [s], Attributa [t], Instituta [u], Verbum [x], & Opera [y], summa cum reverentia usurpentur.

r Mat.6. 9. Deut.28 58.
s Ps.68.4
t Apoc. 15.3.4.
u Mal.1. 11.4.
x Ps.138 2.
y Job 36 24.

Præceptor.

Inter. 55. *Quidnam in tertio Mandato prohibetur?*

Disci-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει τὸ ἐμ-βεβηλοῦν πρᾶγμά τι, ἢ τῷ αὐτῷ καταχρῆσθαι, δι' οὗ Θεὸς δῆλός ἐστιν ἑαυτὸν γνωρίζων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 56. Τίς ἐστιν ἡ αἰτία τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ προσκειμένη;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ αἰτία τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ προσκει-μένη, ἐστὶν αὕτη· δηλαδὴ, Κἂν οἱ τούτου τοῦ παραγ-γέλματος παραβάται τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμω-ρίαν ἐκφύγωσιν· ἀλλ' ὅμως, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐκ ἐάσει αὐτοὺς τὴν δικαιοκρισίαν αὐτοῦ δια-κρούσεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 57. Τίς ἐστιν ἡ τετάρτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολή ἐστι· [μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων, ἁγιάζειν αὐτήν· Ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· Οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ, καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος, ὁ παροικῶν ἐν σοί. Καὶ γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.]

Δι-

Discipulus.

Respons. Tertium Mandatum prohibet nos [p]olluere rem ullam, aut eâdem abuti, per [q]uam Deus seipsum patefacit [z]. z Mal. 2. 2.

Præceptor.

Inter. 56. *Quænam Ratio Mandato ter[ti]o est apposita?*

Discipulus.

Respons. Ratio Mandato tertio apposita [h]æc est; *viz.* quantumvis ii qui huic Manda[t]o non obtemperant, pœnam ab hominibus [i]nfligendam effugiant; attamen Dominus [q]ui Deus noster est, neutiquam patietur eos [j]ustum ejus Judicium repellere [a]. a 1 Sam. 2. 12.

Præceptor.

Inter. 57. *Quod est quartum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum est; [Me[m]ineris diem Sabbati, ut sanctifices eum; sex [d]iebus operaberis, & facies omne opus tuum; [se]ptimus verò dies Sabbatum est Domini Dei [t]ui; opus in eo nullum facies tu, neque filius [t]uus, neque filia tua, nec servus tuus, nec an[c]illa tua, neque jumentum tuum, nec hospes [t]uus, quicunque intra portas tuas commora[t]ur: nam sex diebus perfecit Dominus Cœ[l]um, Terrámque, Mare, & quicquid in illis [c]ontinetur, septimo verò die requievit, quam[]obrē bn: dixit Dominus diei Sabbati, eú nq: [s]anctecavit [b].] b Exod. 20. 8, 9, 10, 11.

Præ-

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 58. Τί ἡ τετάρτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ ἵνα πάντας τοὺς τακτοὺς καιροὺς ὁσίως τῷ Θεῷ φυλάττωμεν, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ προσέταξε ῥητῶς, μίαν τὴν ὅλην ἡμέραν ἐν ταῖς ἡμέραις ἑπτὰ ὥστε γενέσθαι τὸ Ἅγιον Σάββατον αὐτῷ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 59. Πόστην τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διέταξεν ὁ Θεὸς, ὥστε εἶναι τὸ Σάββατον ἑβδομαδαῖον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὁ Θεὸς τὴν ἑβδόμην ἑβδομάδος ἡμέραν διέταξε, ὥστε εἶναι τὸ Σάββατον ἑβδομαδαῖον· καὶ ἀπὸ τότε ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, τὴν πρώτην ἑβδομάδος ἡμέραν διαμένειν ἥτις ἐστὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν Σάββατον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 60 Πῶς ἁγιαστέον ἐστὶ τὸ Σάββατον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Σάββατον ἁγιαστέον ἐστὶν ἐν τῷ εὐσεβῶς ἀναπαύεσθαι ὅλην τὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐκ πασῶν τῶν κοσμικῶν πραγματειῶν καὶ παιδιῶν, ἄλλοτε μὲν οὐκ ἀνόμων οὐσῶν· καὶ ἐν τῷ τὸν ὅλον καιρὸν δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τῆς Θεοσεβείας

ἱερουργίαις

Præceptor.

Inter. 58. *Quid quartum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum exigit, ut omnia illa stata tempora Deo sanctè custodiamus, quæ in verbo suo nobis ipse præcepit; insertè verò, ex diebus septem unum integrum in sanctum Sabbatum ipsi consecrandum [c]. c Deut. 5.12.

Præceptor.

Inter.59. *Quotum ex diebus septem constituit Deus, ut esset in Sabbatum Hebdomadale?*

Discipulus.

Respons. A primordio mundi usque ad resurrectionem Christi, septimum Hebdomadis diem, ut esset in hebdomadale Sabbatum constituit Deus; inde verò, primum septimanæ diem ut consummationem seculi permanere, qui est Christianorum Sabbatum [d]. d Gen.2. 2,3. Act.20.7.

Præceptor.

Inter.60. *Quo modo est Sabbatum sanctificandum?*

Discipulus.

Respons. Sabbatum est sanctificandum, piè requiescendo totum illum diem, etiam ab illis mundanis occupationibus, & oblectamentis, quæ quidem aliàs licita sunt; [e] totúmque tempus illud, in publicis privatísque Divini e Isa. 22.2. f Mat. 2. 11.

cultù,

ἱερουργίαις καταναλίσκειν, πλὴν ὅσον περὶ δεῖ τοῖς τῆς ἀνάγκης, καὶ τοῦ ἐλέους ἔργοις καταβεοῦν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 61. Τί ἐν τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολη κωλύει ἡμᾶς ἢ τὰ δέοντα παρ' ἡμῶν ἀπαιτούμενα τὸ παράπαν παραλιπεῖν, ἢ πρὸς τὰ αὐτὰ ὀλιγώρως ἔχειν· καὶ ὅτι κωλύει ἡμᾶς τὴν ἡμέραν βεβηλοῦν ἐν τῷ ῥᾳθυμεῖν· εἴτε ἐν τῷ πράττειν τι ἀφ' ἑαυτοῦ ἁμαρτωλόν· εἴτε διὰ κενῶν ἐνθυμήσεων, ἢ ματαιολογίας, εἴτε τῶν ἐργασιῶν μηδαμῶς ἀναγκαίων, τὰς πραγματείας, τὰς κοσμικὰς, ἢ παιδιάς.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 62. Τίνες εἰσὶν αἱ αἰτίαι τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ προσεθεῖσαι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ αἰτίαι τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ προστεθεῖσαί εἰσιν αὗται· τὸ, τὸν Θεὸν ἓξ συνεχεῖς ἡμέρας, ἡμῖν, πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἴδια ἡμῶν πράγματα χαρίσασθαι· καὶ τὴν ἑβδόμην ἑαυτῷ ἐξιδιοποιήσασθαι· καὶ τὸ, τὸ αὐτοῦ τῷ ὑποδείγματι τῷ ἰδίῳ καὶ μὴν καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ εὐλογίᾳ ἐπικυρώσασθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 63. Τίς ἐστιν ἡ πέμπτη Ἐντολή;

Μαθητής.

cultûs exercit iis insumendo; excepto, quantum in necessitatis & misericordiæ operibus est conterendum [g]. g Luc. 4. 16.

Præceptor.

Inter. 61. *Quid in quarto Mandato Prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum prohibet nos aut planè missa facere, aut etiam remissiùs obire indicta diei munia [h]; Diemve polluere, vel segniter otiando [i], vel perpetrando quidpiam quod suâpte naturâ pravum [k] est; vel vanis cogitationibus, vel vaniloquentiâ, vel operationibus nullo modo necessariis [l], circa negotia mundana, vel oblectamenta.

h Ezek. 22.26. i Act. 20. 7, 9. k Ezek. 23, 38. Act. 20. 7, 9. l Jer. 17. 24.

Præceptor.

Inter. 62. *Quænam sunt Rationes Mandato quarto subnexæ?*

Discipulus.

Respons. Rationes Mandato quarto appositæ sunt hæ; quod Deus sex dies continuos ad res nostras gerendas nobis indulserit [m]; quòd peculiari jure diem septimum sibi vendicârit; quòd Exemplo suo, & Benedictione [n] suâ afferuerit.

m Exod. 20 9. n Gen. 2 3.

Præceptor.

Inter. 63. *Quodnam est quintum Mandatum?*

Disci-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη ἐντολή ἐστι· Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ γῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσι σοι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 64. Τί ἡ πέμπτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τὴν τιμὴν τοῦ ἑνὸς ἑκάστου ἐπαμύνειν· καὶ ποιεῖν τὰ δέοντα πρὸς ἕνα ἕκαστον ἁρμόζοντα, κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἀξίαν αὐτῶν· εἴτε κρείττους ἡμῶν εἰσι, εἴθ' ἥττους, εἴτ' ἰσότιμοι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 65. Τί ἐν τῇ πέμπτῃ ἐντολῇ ἀπείρηται.

Μαθητής

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς ἀμελῶς ἔχειν πρὸς τὴν τοῦ πλησίον τιμήν· ἢ ὁτιοῦν μηχανήσασθαι κατὰ τῆς αὐτῆς, καὶ τοῦ δέοντος ἑνὶ ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τάξιν καὶ ἀξίαν, ὀφειλομένου.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 66. Τίς ἐστιν ἡ αἰτία τῇ πέμπτῃ ἐπισυναπτομένη;

Μαθητής.

Ἀποκρ. Ἡ αἰτία τῇ πέμπτῃ Ἐντολῇ ἐπισυναπτομένη, ἐστὶ, τῆς μακροχρονιότητος, καὶ εὐημερείας ἐπαγγελία

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum est ? [Honora Patrem tuum, ac Matrem tuam, ut prolongentur dies tui in terra illa, quam tibi largitur Dominus Deus tuus[o]. o Exod. 20. 12.

Præceptor.

Inter. 64. *Quid est quod quintum Mandatum exigit ?*

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum exigit ; ut honorem cujusque tueamur, officiáque præstemus unicuique idonea, pro loci vel ordinis sui dignitate ; sive superiores[p] sunt, sive inferiores[q], sive honore pares[r]. p Eph. 5. 21. q 1 Pet. 2. 7. r Rom. 12. 10.

Præceptor.

Inter. 65. *Quid in quinto Mandato prohibetur ?*

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum prohibet proximi nostri honorem neglectui habere ; vel machinari quippiam adversus eundem, & id officii, quod unicuique pro loci sive ordinis sui dignitate debetur[s]. s Rom. 13. 7, 8.

Precepor.

Inter. 66. *Quanam Mandato quinto est annexa Ratio ?*

Discipulus.

Respons. Ratio Mandato quinto annexa est ; longævitatis, rerúmque secundarum

D promissio,

ἐπαγγελία (ἐφ' ὅσον γε εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν συμφέρῃ, καὶ τοῖς αὐτοῖς λυσιτελέσῃ) πᾶσι τοῦτο τὸ πρόσταγμα ἐπιτηροῦσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 67. Τίς ἐστιν ἡ ἕκτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἕκτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ φονεύσεις

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 68. Τί ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, ἵνα ἡμεῖς μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς νομίμης ἰδίαν ἡμῶν ζωὴν καὶ τὴν ἄλλων ἐπιτηρῶμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 69. Τί ἀπαγορεύεται ἐν τῇ ἕκτῃ Ἐντολῇ

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει τὴν αὐτοχειρίαν· καὶ τὸ πέλας ἀνόμως φονεύειν· καὶ πᾶν ὁτιοῦν ἐκεῖσε συντείνει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 70. Τίς ἐστιν ἡ ἑβδόμη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἑβδόμη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ μοιχεύσεις.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 71. Τί ἡ ἑβδόμη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής

promissio, (nempe, quatenus ad gloriam Dei conferant, & in rem ipsorum cedant) cunctis qui huic mandato obsequuntur [t]. t Eph. 6, 2, 3.

Præceptor.

Int. 67. *Quod est sextum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Sextum Mandatum est [Non occides [u].] u Exod. 20. 13.

Præceptor.

Int. 68. *Quid in sexto Mandato exigitur?*

Discipulus.

Respons. Sextum Mandatum exigit, ut nos licito omni studio & diligentiâ, ad nostram propriam, aliorumque vitam conservandam incumbamus. x Eph. 5. 28, 29.

Præceptor.

Int. 69. *Quid sexto Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Sexto Mandato prohibetur nobismet ipsis mortem consciscere, aut injustè proximum nostrum è medio tollere; nec-non quicquid eò conferat [y]. y Act. 16. 28.

Præceptor.

Int. 70. *Quod est septimum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Septimum Mandatum est; [Non Mœchaberis [z]. z Exod. 20, 14.

Præceptor.

Int. 71. *Quid in septimo Mandato exigitur?*

Μαθητής.

᾿Αποκρ. Ἡ ἑβδόμη ᾿Εντολὴ ἀπαιτεῖ, ἵν
τὴν ἰδίαν ἡμῶν, καὶ τὴν τοῦ πλησίον ἁγνότητα ἀμί
αντον διασώζωμεν, τῷ νοῒ, καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τ
ἀναστροφῇ.

Διδάσκαλος.

᾿Ερώτ. 72. Τί ἐν τῇ ἑβδόμῃ ᾿Εντολῇ ἀπαγο
ρεύεται;

Μαθητής.

᾿Απόκρ. Ἡ ἑβδόμη ᾿Εντολὴ ἀπαγορεύει πάν
τας τοὺς ἀσελγεῖς λογισμοὺς, καὶ λόγους,
πράξεις.

Διδάσκαλος.

᾿Ερώτ. 73. Τίς ἐστιν ἡ ὀγδόη ᾿Εντολή;

Μαθητής.

᾿Απόκρ. Ἡ ὀγδόη ᾿Εντολή ἐστιν [οὐ κλέψεις.]

Διδάσκαλος.

᾿Ερώτ. 74. Τί ὀγδόη ᾿Εντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

᾿Απόκρ. ᾿Ογδόη ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τὸ, τ
χρήματα καὶ ἐκτὸς ἀγαθὰ νομίμως προνοεῖσθαι, κ
ἐπαυξάνειν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων.

Διδάσκαλος.

᾿Ερώτ. 75. Τί ὀγδόη ᾿Εντολὴ ἀπαγορεύει;

Μαθητής.

᾿Απόκρ. Ἡ ὀγδόη ᾿Εντολὴ ἀπαγορεύει πανο

τιοῦ

Discipulus.

Respons. Septimum Mandatum exigit, ut nostram propriam, proximique nostri pudicitiam, corde, sermone, & conversatione, integram & illibatam conservemus[a]. a 1 Cor. 7. 2.

Præceptor.

Inter. 72. *Quid septimo Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Septimum Mandatum prohibet impudicas omnes Cogitationes, Sermocinationes, & Actiones[b]. b Mat. 15. 19. & 5. 28.

Præceptor.

Inter. 73. *Quod est octavum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Octavum Mandatum est; [Non Furaberis[c]. c Exod. 20. 15.

Præceptor.

Int. 74. *Quid octavum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Octavum Mandatum exigit, ut in opibus, externisque bonis, tum cogendis, tum augendis, pro nobismet ipsis[d], & aliis, licitis duntaxat utamur mediis. d Rom. 12. 17. Prov. 27. 23.

Præceptor.

Inter. 75. *Quid octavo Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Octavum Mandatum prohibet

τιοῦν τὰ ἴδια ἡμῶν ἢ τὰ τοῦ πλησίον ὑπάρχοντα
καὶ ἐκτὸς ἀγαθὰ, ἀδίκως ἐμποδίζει, ἢ φθόνῳ ἂν
αὐτοῖς ποτ᾽ ἐμποδών.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 76. Τίς ἐστιν ἡ ἐννάτη ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρείαν ψευδῆ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 77. Τί ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ προςάττει ἡμῖν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τὸ τῇ ἀληθείᾳ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν, καὶ τοῦ πλησίον εὐφημίᾳ ἐπαγωνίζεσθαι· μάλιστα δὲ, ἐν τῷ μαρτυρείαν παρέχεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 78. Τί ἐν τῇ ἐννάτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει παντοιοῦν ἐστι τῇ ἀληθείᾳ ἀντικείμενον, ἢ τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν, ἢ τῇ τοῦ πλησίον εὐφημίᾳ ὑβριστικόν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 79. Τίς ἐστιν ἡ δεκάτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δεκάτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὴν οἰκίαν, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα, οὔτε τὴν παιδίσκην

quicquid per injuriam, facultates, externáque Bona nostra propria, aut aliena, vel impedit, vel aliquando iis impedimento esse possit [e]. e Prov. 21. 17. Eph. 4. 28.

Preceptor.

Inter. 76. *Quod est nonum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum est; [Non eris adversus proximum tuum testis mendax [f].] f Exod. 20. 16.

Præceptor.

Inter. 77. *Quid nonum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum exigit ut pro veritate inter homines [g]; itémque pro nostra, proximique nostri existimatione decertemus; imprimis autem in testimonio perhibendo [h]. g Zach. 8. 16. h Prov. 14. 5.

Præceptor.

Inter. 78. *Quid nono Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum prohibet quicquid ullo modo veritati [i] obsistit, & quicquid insuper est propriæ nostræ existimationi, vel alienæ contumeliosum [k]. i Rom. 2. 13.

Præceptor.

Inter. 79. *Quod est decimum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum est; [Non concupisces domum proximi tui: non concupisces uxorem proximi tui, non servum, non

δίσκλω αὐτῦ, ἔτε τῦ βοὸς αὐτῦ, ἔτε ὅσα τῦ πλησίον σὺ ἐςί.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 80. Τί ποτ' ἡ δεκάτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δεκάτη Ἐντολὴ παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ τὸ τοῖς παρῦσιν ἀρκεῖσθαι, καὶ αὐτοῖς ἐπαναπαύεσθαι· καὶ πρὸς τὸν πέλας, καὶ πάντα ὅσα αὐτῦ ἐστιν, ὀρθῶς καὶ εὐμενῶς διατίθεσθαι.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 81. Τί ποτ' ἀπαγορεύεται ἐν τῇ δεκάτη Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δεκάτη Ἐντολὴ τὸ μεμψιμοιρεῖν ὅλως ἀπαγορεύει· φθονεῖν τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ τῦ πλησίον ἀγαθῷ καὶ ἀτάκτως ὁρμᾶσθαι, καὶ κεχηνέναι πρὸς ὁτιοῦν χρῆμα τῦ αὐτῦ.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 82. Μῶν τις τῶν ἀνθρώπων οἷός ἐστι τὰς ἐντολὰς τῦ Θεῦ ἐς τὸ παντελὲς διαφυλάττειν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οὐδεὶς ψιλὸς ἄνθρωπ☉ ὤν, ἀπὸ τῦ παραπτώματ☉ τῦ Ἀδὰμ, ὐχ οἷός ἐστιν ἐν τῷ δὲ τῷ βίῳ, τὰ τῦ Θῦ Ἐντάλματα ὁλοτελῶς διαφυλάττειν· ἀλλ' ὁσημέραι τὰ αὐτὰ παραβαίνει, ἐν τῷ νοΐ, καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τῷ ἔργῳ.

Διδάσκαλ☉.

ancillam, non bovem, non asinum, nec quicquam aliud quod ipsius est [k]. k Exod. 20.17.

Præceptor.

Inter. 80. *Quid in decimo Mandato exigitur?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum à nobis exigit, propriâ nostrâ sorte penitus & insolidùm acquiescere [l]; necnon erga proximum nostrum, & quæcunque ipsius sunt, rectè & benevolè esse animatos [m]. l Hebr. 13.5. m Rom. 12.15. 1 Cor. 13.4. Jac. 3.14. Rom. 9.7.

Præceptor.

Inter. 81. *Quid est quod decimum Mandatum prohibet?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum prorsus vetat omnem de sorte [n] nostrâ querelam; nec non ob proximi nostri res secũdas invidentiâ aut dolentiâ affici; aut effrænato impetu & desiderio inhiare quicquam, quod ipsius est [o]. n 1 Cor. 10.10. Gal. 5.26 Col. 3.5. o Deut. 5.21.

Præceptor.

Inter. 82. *An quisquam hominum potis est Mandata Dei perfectè exsequi?*

Discipulus.

Respons. Nemo quisquam, purus putus homo existens, post *Adami* lapsum, potis est in hâc vitâ mandata Dei perfectè exsequi, [p]; quin illa, in dies singulos, mente, sermone, operibusque violat, p Gal. 5.17. Eccles. 7.20. 1 Joan. 1.8,10.

Præceptor.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 83. Μῶν ἁπᾶσαι τῦ Νόμυ παραβάσεις τυγχάνυσιν ἔσαι ἐξ ἴσυ βδελυραί;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἔνια δῆτα πλημμελήματα ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ διὰ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας δεινώσεις, βδελυρώτερα, κατενώπιον τῦ Θεῦ, τῶν ἄλλων πλημμελημάτων τυγχάνει ὄντα.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 84. Τί δ' ἐστι τὸ ἐπιτίμιον τῇ ἁμαρτίᾳ κατ' αξίαν ὀφειλόμενον;

Μαθητής

Ἀπόκρ. Τὸ ἐπιτίμιον τῇ ἁμαρτίᾳ κατ' ἀξίαν ὀφειλόμενόν ἐστιν, ὀργὴ καὶ κατάρα τῦ Θεῦ· ἅμα μὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 85. Τί παρ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ, ὥσθ' ἡμᾶς διαφυγεῖν τὴν ὀργὴν καὶ κατάραν αὐτῦ ἡμῖν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὀφειλομένην;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὅπως τὴν ὀργὴν, καὶ τὴν κατάραν τῦ Θεῦ, ἡμῖν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὀφειλομένην ἐκφύγωμεν, ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τὴν Πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ μετάνοιαν πρὸς ζωήν· καὶ τὸ πάντων τῶν ἔξωθεν μέσων τῇ χρήσει λιπαρῶς προσκαρτερεῖν, δι' ὧν ὁ Χριστὸς τῶν τῆς Ἀπολυτρώσεως χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 86. Τί ἐστιν ἡ Πίστις εἰς τὸν Ἰησῦν Χρι-

Μαθ-

Præceptor.

Inter. 83. *An omnes Legis violationes sunt ex æquo atroces ?*

Discipulus.

Respons. Peccata quædam ex sese, tum etiam ob varias exaggerationes, in conspectu Dei sunt alia aliis atrociora [q].

[q] Ezech. 8. 6. Joan. 19. 11.

Preceptor.

Inter.84. *Quod supplicium unicuique peccato meritò debetur ?*

Discipulus.

Respons. Supplicium quod unicuique peccato meritò debetur, est ira, exsecratióque divina, tum in hâc vitâ, tum etiam in futurâ [s].

[r] Gal. 3. 10. Eph. 5. 6.

[s] Lam. 3. 10. Mat. 25. 41.

Præceptor.

Inter.85. *Quid à nobis Deus exigit, ut iram ejus & exsecrationem ob peccatum nobis debitam evitemus ?*

Discipulus.

Respons. Ut iram, exsecrationémque Dei ob peccatum nobis debitam evitemus, Deus fidem in Jesum Christum à nobis exigit; itémque recipiscentiam ad vitam; tum, ut assiduè in externorum mediorum usu inhæreamus, quibus Christus Redemptionis beneficia nobiscum communicat.

[t] Act. 20. 21. Prov. 2. 1. Isa. 55. 3.

Præceptor.

Inter.86. *Quid est Fides in Jesum Christum ?*

Discipu-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐστι σωτήριος χάρις, δι' ἧς τὸν αὐτὸν μόνον ἐναγκαλιζόμεθα, καὶ ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τῷ αὐτῷ μόνῳ ἐπαναπαυόμεθα, καθάπερ ἡμῖν ἐν τῷ Ἐυαγγελίῳ προσφέρεται.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 87. Τί ἐστι μετάνοια εἰς ζωήν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ μετάνοια εἰς ζωὴν ἐστι σωτήριος χάρις, δι' ἧς ἁμαρτωλὸς διὰ τὴν ἀληθῆ καὶ βαθεῖαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πονηρίας αἴσθησιν, τῇ καρδίᾳ κατανυγεὶς, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν ἐν τῷ Χριστῷ κατανοήσας, καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιλαβόμενος, πρὸς τὴν αὐτοῦ πονηρίαν λυπηρῶς καὶ ἀπεχθῶς ἔχων, τὴν αὐτὴν ἀποστραφεὶς, πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστρέφεται, καὶ δὴ καὶ πάσῃ σπουδῇ καινὴν ὑπακοὴν διώκει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 88. Τίνα δ' ἐστὶ τὸ ἔξωθεν μέσα ἢ ὄργανα, οἷς ὁ Χριστὸς χρώμενος, τῶν τῆς ἀπολυτρώσεως Χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ ἔξωθεν μέσα, ἢ ὄργανα, τά τε συνήθη, οἷς ὁ Χριστὸς χρώμενος, τῶν τῆς ἀπολυτρώσεως χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν, ἐστιν αἱ ἱεραὶ διατάξεις αὐτοῦ· μάλιστα δὲ, ὁ Λόγος, τὰ Μυστήρια, καὶ προσευχή·

Discipulus.

Respons. Fides in Jesum Christum, est salvifica gratia [u]; quâ illum solum amplectimur, & in illum solum pro Salute nostrâ prout offertur nobis in Evangelio, recumbimus. [u Heb. 10. 39. Joan. 1. 12. Phil.3.9. Isa.26. 3. 4. Gal.2.16]

Præceptor.

Inter.87. *Quid est Recipiscentia ad Vitam?*

Discipulus.

Respons. Resipiscentia ad vitam, est, salvifica [x] Gratia, quâ peccator ob intimum & vivum pravitatis suæ sensum, corde compunctus [y], & misericordiam [z] Dei in Jesu Christo secum reputans, & præhendis; pravitatem istam suam lugens, odióque habens, eandémque prorsus aversatus, ad Deum convertitur [a], omníque animi impetu & conatu [b] obedientiam novam consectatur. [x Act.11. 18. y Act. 2.37. z Joel. 2.12. Jer.3.22. a Jerem. 31.18.19. Ezek. 36.31. b 2 Cor. 7. 11. Isa.1.16, 17]

Præceptor.

Inter. 88. *Quænam sunt externa media quibus Christus Redemptionis beneficia nobiscum communicat?*

Discipulus.

Respons. Externa & consueta media, sive instrumenta, quibus Redemptionis beneficia Christus nobiscum communicat, sunt, Ordinationes ejus, (quas vocant) Instituta; præciprè verò Verbum, sive Sacramenta, &

Oratio,

εὐχή. ἃ μὲν γε πάντα πάνυ συμβάλλεται περὶ τὴν τῶν Ἐκλεκτῶν σωτηρίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 89. Πῶς ὁ Λόγος ἐνεργὴς γίνεται εἰς τὴν σωτηρίαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀνάγνωσιν μάλιστα δὲ τὸ Κήρυγμα τοῦ Λόγου, ἐνεργῆ ὄργανα, μέσα ἀποδείκνυσι, πρὸς ἔλεγχον, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῶν ἐν τῇ Αγιωσύνῃ, καὶ παραμυθίᾳ, διὰ Πίστεως εἰς σωτηρίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 90. Πῶς ἀναγνωστέος, καὶ ἀκουστέος ἐστὶν ὁ Λόγος, ὥστε πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐνεργὸν γενέσθαι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὅπως ὁ Λόγος ἐνεργὴς ἂν εἴη πρὸς τὴν σωτηρίαν, δεῖ φιλοπονέρως ἡμᾶς τῷ αὐτῷ προσέχειν, μετὰ παρασκευῆς τε, καὶ προσευχῆς περιέχουσης, καὶ μετὰ Πίστεως καὶ Ἀγάπης ὑποδέχεσθαι αὐτόν· καὶ τὸν αὐτὸν ἐπὶ τὰς καρδίας ἡμῶν θέσθαι, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν τὰς ἡμετέρου βίου πράξεις σταθμίζειν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 91. Πῶς τὰ Μυστήρια ἐνεργῆ μέσα γίνεται πρὸς τὴν σωτηρίαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ Μυστήρια ἐνεργῆ γένεται πρὸς τὴν

σωτη-

Oratio, quæ omnia plurimùm conferunt ad Electorum salutem [b]. b Mat. 28.19,20 Act.2.42.

Præceptor.

Inter.89. *Quomodo fit verbum efficax ad salutem?*

Discipulus.

Respons. Spiritus Dei, Lectionem, imprimis vero Prædicationem Verbi, instrumenta, sive media, reddit efficacia ad peccatores coarguendos, & etiam ad eosdem ædificandos in sanctitate, & consolatione, per fidem ad salutem [c]. c Nel. 19.8. Rom.16. & 10.13, 14.

Præceptor.

Inter.90. *Quomodo Verbi Divini Lectio & Auditio instituenda est, ut sit efficax ad salutem?*

Discipulus.

Respons. Ut Verbum efficax sit ad salutem, oportet nos ad illud diligentissimè animum attendere, cum preparatione [d], & oratione prævià, idémque cum fide & charitate excipere, ínque animis nostris recondere [e], & ad ejus normam vitæ nostræ actiones exigere. d 1 Pet. 2.1. Heb. 4.2. e Psalm 119.11.

Præceptor.

Inter. 91. *Unde fiunt Sacramenta media ad salutem efficacia?*

Discipulus.

Respons. Sacramenta fiunt media ad salutem

σωτηρίαν, ἢ διὰ τὴν δύναμίν τινα ἐν τοῖς στοιχείοις ἐνυπάρχουσαν· ἢ τῇ Διακονοῦντος ἀξίᾳ· ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείας ἐν τοῖς αὐτὴν διὰ πίστεως μεταλαμβάνουσιν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 92. Τί δ' ἐστὶ Μυστήριον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Μυστήριόν ἐστιν ἱερὰ διάταξις ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καταστασθεῖσα· ἐν ᾧ διὰ σημείων αἰσθητῶν, ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης χαρίσματα τοῖς πιστοῖς ἐμφαίνονται, ἐπισφραγίζονται, καὶ προσοικειοῦνται.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 93. Τίνα ἄττα ἐστὶ τὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης Μυστήρια;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ Μυστήρια τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐστὶ, τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 94. Τί δ' ἐστὶ τὸ Βάπτισμα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Βάπτισμά ἐστι Μυστήριον, ἐν ᾧ τὸ λουτρὸν τοῦ ὕδατος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σημαίνει καὶ ἐπισφραγίζει τὸν Χριστόν· καὶ τὴν τῶν χαρισμάτων, τῶν τῆς Διαθήκης τῆς χάριτος μετοχήν· καὶ τὴν ἡμετέραν ἐγγύησιν τοῦ ἡμᾶς εἰς τοὺς τοῦ Κυρίου ἀπογράφεσθαι.

Διδάσκαλος,

tem efficacia, nullà tamen vel Elementorum virtute, vel ministrantium dignitate; verùm, solummodo per Christum benedicentem[f], & per spiritum in iis operantem, qui per fidem ea recipiunt. f 1 Pet. 3. 21. Mar. 5. 11

Præceptor.

Inter. 92. *Quid est Sacramentum?*

Discipulus.

Respons. Sacramentum est sacrum Christi institutum, in quo per signa sensibus obvia, Christus, Novíque Fœderis Beneficia, fidelibus exhibentur, obsignantur, & applicantur. g Gen. 17. 7, 10. 1 Cor. 11 23.

Præceptor.

Inter. 93. *Quædam sunt Testamenti Novi Sacramenta?*

Discipulus.

Respons. Sacramenta Novi Testamenti sunt Baptismus, & Cœna Domini.

Præceptor.

Inter. 94. *Quid est Batismus?*

Discipulus.

Respons. Baptismus [h] est Sacramentum, in quo lavacrum per aquam, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti significat & obsignat insitionem nostram in Christum, participationémque beneficiorum Fœderis gratuiti; sponsionémque nostram, quâ Domino nostra damus nomina [i]. h Mat. 28. 19. & 26. 26. i Rom. 6. 4. Gen. 2. 27.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 95. Ποταποὺς θέμις ἐστὶ τοῦ Βαπτίσματος μετέχειν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οὐ θέμις ἐστί τινα ἔξω τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας βαπτίζεσθαι, πρὶν ἂν αὐτὴν ὁμολογήσασθαι τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν αὐτὸν ὑπακοήν· ἀλλὰ μὲν οὖν χρὴ τὰ βρέφη τῶν τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας μελῶν βαπτίζεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 96. Τί δ' ἐστὶ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον;

Μαθητής

Ἀπόκρ. Τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον Μυστήριόν ἐστιν, ἐν ᾧ, τῇ δόσει, καὶ τῇ λήψει τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, (κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διαταγὴν) ὁ θάνατος αὐτοῦ καταγγέλλεται· καὶ οἱ ἀξίως μεταλαμβάνοντες, (οὐ μέντοι σωματικῶς καὶ σαρκικῶς, ἀλλὰ διὰ πίστεως) τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος μετέχουσι, καὶ μὲν δὴ καὶ, ἁπάντων αὐτοῦ χαρισμάτων, εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διατροφὴν, καὶ τὴν ἐν τῇ χάριτι προκοπήν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 97. Τί ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου μετέχειν βουλομένων;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου ἀξίως μετέχειν βουλομένων, ἀπαιτεῖται· τὸ, δοκιμάζειν ἑαυτοὺς περὶ τῆς ἰδίας συνέσεως ἐν τῷ διακρίνειν

τὸ

Præceptor.

Inter. 95. *Quibusnam verò est Baptismus administrandus?*

Discipulus.

Respons. Nefas est quenquam extra visibilem Ecclesiam Baptizari, donec Fidei suæ in Jesum Christum professionem edat, eíque obedientiam spondeat. Veruntamen Infantes illi Baptizandi sunt, quorum parentes sunt visibilis Ecclesiæ membra [l]. l Act. 2. 38, 39. Col. 2. 11, 12.

Præceptor.

Inter. 96. *Quid est Cœna Domini?*

Discipulus.

Respons. Cœna Domini, est Sacramentum, in quo, ex instituto Christi, per Panem & Vinum, datum & acceptum, mors ejus annunciatur. Et qui hanc cœnam dignè participant, (non corporeo & carnali modo, sed fide) corporis & sanguinis Christi fiunt participes, unà cum omnibus ejus beneficiis in illorum spirituale nutrimentum, & profectum in gratiâ [m]. m 1 Cor. 11. 23, 24, 25, 26, & 10. 16.

Præceptor.

Inter. 97. *Quin ab iis exigitur, qui Cœnam Domini dignè participare cupiunt?*

Discipulus.

Respons. Exigitur ab iis, qui cupiunt Cœnam Domini dignè participare, ut seipsos probent de cognitione suâ in corpore Domini [n] dis- n 1 Cor. 11. 28, 29.

 cernendo;

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 95. Ποταποὺς θέμις ἐστὶ τοῦ Βαπτίσματος μετέχειν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οὐ θέμις ἐστί τινα ἔξω τῆς ὀρθῆς Ἐκκλησίας Βαπτίζεσθαι, πρὶν ἂν αὐτὸν ὁμολογήσασθαι τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπακοήν· ἀλλὰ μὲν οὖν χρὴ τὰ βρέφη τῶν τῆς ὀρθῆς Ἐκκλησίας μελῶν Βαπτίζεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 96. Τί δ' ἐστι τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον;

Μαθητής

Ἀπόκρ. Τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον Μυστήριόν ἐστιν, ἐν ᾧ, τῇ δόσει, καὶ τῇ λήψει τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, (κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διαταγὴν) ὁ θάνατος αὐτοῦ καταγγέλλεται· καὶ οἱ ἀξίως μεταλαμβάνοντες, (οὐ μέντοι σωματικῶς καὶ σαρκικῶς, ἀλλὰ διὰ πίστεως) τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος μετέχουσι, καὶ μὲν δὴ καὶ, ἁπάντων αὐτοῦ χαρισμάτων, εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διατροφὴν, καὶ τὴν ἐν τῇ χάριτι προκοπήν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 97. Τί ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου μετέχειν βουλομένων;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου ἀξίως μετέχειν βουλομένων, ἀπαιτεῖται· τὸ, δοκιμάζειν ἑαυτοὺς περὶ τῆς ἰδίας συνέσεως ἐν τῷ διακρίνειν

τὸ

Præceptor.

Inter. 95. *Quibusnam verò est Baptismus administrandus?*

Discipulus.

Respons. Nefas est quenquam extra visibilem Ecclesiam Baptizari, donec Fidei suæ in Jesum Christum professionem edat, eíque obedientiam spondeat. Veruntamen Infantes illi Baptizandi sunt, quorum parentes sunt visibilis Ecclesiæ membra [l]. l Act. 2. 38, 39. Col. 2. 11, 12.

Præceptor.

Inter. 96. *Quid est Cœna Domini?*

Discipulus.

Respons. Cœna Domini, est Sacramentum, in quo, ex instituto Christi, per Panem & Vinum, datum & acceptum, mors ejus annunciatur. Et qui hanc cœnam dignè participant, (non corporeo & carnali modo, sed fide) corporis & sanguinis Christi fiunt participes, unà cum omnibus ejus beneficiis in illorum spirituale nutrimentum, & profectum in gratiâ [m]. m 1 Cor. 11. 23, 24, 25, 26, & 10. 16.

Præceptor.

Inter. 97. *Quid ab iis exigitur, qui Cœnam Domini dignè participare cupiunt?*

Discipulus.

Respons. Exigitur ab iis, qui cupiunt Cœnam Domini dignè participare, ut seipsos probent de cognitione suâ in corpore Domini [n] dis- n 1 Cor. 11. 28, 29.

 cernendo;

τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου· περὶ τῆς Πίστεως, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διατρέφεσθαι· Μετανοίας τέει, καὶ Ἀγάπης, καὶ καινῆς ὑπακοῆς· μήποτ' ἀναξίως προσελθόντες, κρίμα ἑαυτοῖς ἐσθίωσι καὶ πίωσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 98. Τί ἐστιν ἡ Προσευχή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Προσευχή ἐστι προσφορὰ τῶν αἰτημάτων ἡμῶν μόνῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ πραγμάτων, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ· σὺν τῇ τῶν παραπτωμάτων ἡμῶν ὁμολογίᾳ, καὶ συχαριστηρίῳ ἐπιγνώσει τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 99. Τίνα τοῦ προσεύχεσθαι κανόνα προὔθηκεν ἡμῖν ὁ Θεός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Πᾶσα ἱερὰ Γραφὴ χρησίμως ἔχει πρὸς τὸ ὁδηγεῖν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς προσευχῆς· ἀλλὰ μὴν ὁ ἐξαίρετος κανὼν οἷος κατευθύνειν ἡμᾶς ἐν τῷ προσεύχεσθαί ἐστιν, οὗτος ὁ τύπος, ὃν ὁ Χριστὸς τοὺς ἰδίους μαθητὰς ἐδίδαξε, ἁπαντακοῦ λεγόμενος ἡ Κυριακὴ Προσευχή.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 100. Τί διδάσκει ἡμᾶς τὸ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς Προοίμιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Προοίμιον τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, δηλονότι, [Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς]

cernendo; de fide, quâ in nutrimentum illis ipse cedat; de Resipiscentia [p], Charitate, & Obedientiâ novâ [q], nequando indignè accedentes, edendo & bibendo, judicium sibimet ipsis accersant. o 2 Cor. 13. 5. p 1 Cor. 11. 31. q 1 Cor. 5. 7. 8.

Præceptor.

Inter. 98. *Quid est Oratio?*

Discipulus.

Respons. Oratio est oblatio Petitionum nostrarum Deo [r], pro rebus ejus voluntati consentaneis, in homine Christi, unâ cum peccatorum nostrorum confessione [u], gratáque misericordiarum ipsius agnitione. r Psal. 62. 8. s 1 Joan. 5. 14. t Joan. 16. 23. u Psal. 32. 5. 6. Dan. 9. 4.

Præceptor.

Inter. 99. *Quam precandi normam proposuit nobis Deus?*

Discipulus.

Respons. Omnis Sacra Scriptura utilis est ad nos in precibus nostris dirigendos; præcipua verò precandi norma, est illa Orandi Formula, quam Discipulos suos Christus edocuit, Oratio Dominica passim nuncupata. x 1 Joan. 5. 14.

Præceptor.

Inter. 100. *Quid Orationis Dominicæ Procœmium nos docet?*

Discipulus.

Respons. Orationis Dominicæ Procœmium viz. [Pater noster, qui es in Cœlis] y Mat. 6. 9.

 nos

νοῖς] παιδεύει ἡμᾶς προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ μετὰ πάσης Θεοσεβοῦς εὐλαβείας, καὶ πεποιθήσεως, ὡς παιδία τῷ πατρὶ δυναμένῳ, ἅμα καὶ προθύμῳ βοηθῆσαι ἡμῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεύχεσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων προσεύχεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 101. Τί παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐχόμεθα ἐν τῷ πρώτῳ αἰτήματι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ πρώτῳ αἰτήματι· [ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·] εὐχόμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐνδυναμώσῃ ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἄλλους ὥστε δοξάζομεν αὐτὸν, ἐν πᾶσι, δι' ὧν ἑαυτὸν γνωρίζει· καὶ ἵνα ἀξιώσῃ ἅπαντα πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δόξαν διευθύνειν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 102. Τί ἐν τῷ δευτέρῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ δευτέρῳ αἰτήματι· [Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·] εὐχόμεθα, ἵν' ἡ βασιλεία τοῦ Σατανᾶ παντελῶς ἀνατρέπηται καὶ ἡ βασιλεία τῆς Χάριτος ὑψωθῇ, καὶ εἰς τὸ ἄκρον ἀφίκηται· καὶ ὅπως ἡμεῖς σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν αὐτὴν μεθιστώμεθα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φρουρώμεθα· καὶ ἵνα ἡ βασιλεία τῆς Δόξης ἔρχηται ταχύ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 103. Τί ἐν τῷ τρίτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ τρίτῳ αἰτήματι· [γενηθέτω

τὸ

nos docet, ut cum omni piâ reverentiâ, & fiduciâ, ad Deum accedamus, (uti liberi ad patrem) qui in auxillium [a] nostrum potens est, & pronus; & porrò etiam ut cum aliis, & pro aliis Deo supplicemus. a Rom. 8. 15. Luc. 11. 13.

Præceptor.

Inter. 101. *Quid in Petitione primâ Deum precamur?*

Discipulus.

Respons. In Petitione primâ, *viz.* [Sanctificetur Nomen [a] Tuum,] Deum precamur, ut nobismet ipsis juxtà atque aliis vires sufficeret ad illum in omnibus glorificandum, quibus ipse libuit seipsum mundo patefacere [b]. a Mat. 6. 9. b Psalm 67. 2, 3. & 83.

Præceptor.

Inter. 102. *Quod in secundâ Petitione?*

Discipulus.

Respons. In secundâ Petitione, *viz.* [Adveniat Regnum Tuum [c]:] precamur, ut Regnum Diaboli funditus evertatur [d]; Regnum Gratiæ exaltetur [e], & ad summum perveniat; & etium ut nos cum aliis in illud traducamur, & in ea conservemur; & ut Regnum Gloriæ citò adveniat. c Mat. 6. 10. d Psal. 68. 1. 18. e Rev. 12. 10, 11. f 2 Thes. 3. 1. Rom. 10. 1. Joan. 17. 19, 20.

Præceptor.

Inter. 103. *Quid in Tertiâ?*

Discipulus.

Respons. In tertiâ Petitione, *viz.* [Fiat

τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·] εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Θεὸς τῇ Χάριτι αὐτοῦ οὕτως ἡμᾶς σωτηρίσῃ καὶ προθυμίαν ἐν ἡμῖν ἐνεργήσῃ, ὥστε ἡμᾶς τὸ θέλημα αὐτοῦ συνιέναι, καὶ πάντη πάντως αὐτῷ πείθεσθαι, καθάπερ οἱ ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 104. Τί ἐν τῷ τετάρτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ τετάρτῳ· [τὸν ἄρτον ἡμῶν, τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·] εὐχόμεθα, τῷ Θεῷ, ὅπως τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, τῶν καθ' ἡμέραν, ἐπιτηδείων ἱκανῆς καὶ ἀρκούσης μερίδος ἡμῖν πρῷκα μεταδιδοίη· καὶ ἅμ' αὐτοῖς, τῆς ἀπ' αὐτοῦ εὐλογίας μεταχῶμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 105. Τί ἐν τῷ πέμπτῳ εὐχόμεθα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ πέμπτῳ, [καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·] εὐχόμεθα, ἵνα διὰ τὸν Χριστὸν συγγνώμην ἡμῖν δωρεὰν χαρίσηται· ὅ, τι τοσούτῳ μᾶλλον αἰτεῖν θαῤῥοῦμεν, ἐπειδὴ τῇ αὐτοῦ χάριτι ἡμεῖς αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀπὸ ψυχῆς συγγνῶναι ἐνδυναμούμεθα.

Διδάσκαλος.

voluntas tua, sicut in Cœlo, sic etiam in Terrâ [g]] precamur ut Deus per gratiam suam, ità nos intelligentiâ imbuat, promptitudinémque nobis ingeneret, ut voluntatem ejus cognoscamus, eíque obtemperemus [h], & in omnibus illi nosmet ipsos subjiciamus, ut Angeli in Cœlo.

g Matt. 6. 10.

h Psal. 67. Psal. 119. 36. Matt. 26. 39. Joh. 1. 22. Psal. 103. 20, 21.

Præceptor.

Inter. 104. *Quid in quartâ?*

Discipulus.

Respons. In Petitione quarta, *viz.* [Panem nostrum quotidianum da nobis hodie;] precamur, ut Deus accommodam & sufficientem externorum Bonorum portiunculam nobis gratuitò indulgeret; & ut unà cum iis benedictionem ejus participemus [i].

i Prov. 30. 8, 9. Gen. 28. 20. 1 Tim. 6. 6.

Præceptor.

Inter. 105. *Quid in quinta precamur?*

Discipulus:

Respons. In quinta, *viz.* [Et remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus [k] nostris;] precamus, ut Deus, ob Christi merita, peccata nostra omnia gratuitò nobis ignosceret [l]. Id quod precibus nostris majore cum fiduciâ à Deo contendimus, eò quòd nos ipsi, Divinâ ejus Gratiâ suffulti, aliis [m] ex animo condonamus.

k Matth. 6. 12.

l Psal. 51. 1, 2.

m Luc. 11. 14.

Præceptor.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 106. Τί ἐν τῷ ἕκτῳ αἰτήματι δεόμεθα τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ ἕκτῳ αἰτήματι· [καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ·] δεόμεθα, ὅπως ὁ Θεὸς, ἤπερ οὕτως ἡμᾶς ἀπειράστους φρουρῶν προφθάσῃ· ἢ γοῦν ὑποστηρίσῃ, καὶ ῥύσηται πειραζομένους.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 107. Τί Προσευχῆς τῆς Κυριακῆς Ἐπίλογος νουθετεῖ ἡμᾶς;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ προσευχῆς τῆς Κυριακῆς Ἐπίλογος [ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ Δύναμις, καὶ ἡ Δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.] νουθετεῖ ἡμᾶς ἐν τῷ προσεύχεσθαι, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μόνου τὸ θάρσος λαβεῖν· καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν, εὐλογεῖν, καὶ μεγαλύνειν αὐτόν· καὶ τὴν Βασιλείαν, καὶ τὴν Δύναμιν, καὶ τὴν Δόξαν αὐτῷ μόνῳ προσάπτειν. Καὶ ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἡμετέρας ἐπιποθήσεως, καὶ πεποιθήσεως εἰσακουσθήσεσθαι ἡμᾶς, τοῦτο τὸ ῥημάτιον, ἐπιφωνοῦντες, λέγομεν, Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ

Præceptor.

Inter. 106. *Quid in sexta Petitione precamur?*

Discipulus.

Respons. In sexta Petitione, *viz.* [Et nè nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo [n];] precamur, ut Deus vel ita nos præmuniret, ut nè omnino ad peccandum [o] tentemur; vel ut tentatos sustentare [p], & liberare vellet.

n Mat. 6 13.
o Mat. 26. 4.
p 2 Cor. 12. 18.

Præceptor

Inter. 107. *Quid Epilogus Orationis Dominicæ nos docet?*

Discipulus.

Respons. Epilogus Orationis Dominicæ, *viz.* [Quia tuum est & regnum, & potentia, & gloria in secula seculorum. Amen [q].] docet nos inter precandum, non aliunde, quàm à solo Deo [r], Fiduciam nostram esse hauriendam; & oportere nos deinceps in precibus nostris, Deum laudibus celebrare, & magnificare; Ipsíque soli, & Regnum, & Potentiam, & Gloriam adscribere. Et in testimonium desiderii nostri, & Fiduciæ, nos exauditum iri, acclamantes effamur,

Amen [t].

q Mat. 6. 13
r Dan. 9. 4, 7, 8.
s 1 Chro. 29. 10, 11, 12, 13.
t 1 Cor. 14. 16. Rev. 22. 20, 21.

F I N I S.

Σύμβολον τοῦ Ἁγίου

ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Ὅστις βούλεται σωθῆναι, πρὸ πάντων χρὴ κρατεῖν τὴν καθολικὴν πίστιν.

Ἣν εἰ μὴ εἷς ἕκαστος σώαν καὶ ἀμώμητον τηρήσῃ, ἄνευ διϛαγμοῦ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπολεῖται.

Πίστις δὲ ἡ καθολικὴ αὕτη ἐστὶν, ἵνα ἕνα Θεὸν ἐν Τριάδι, καὶ Τριάδα ἐν Μονάδι σεβώμεθα.

Μήτε συγχέοντες τὰς ὑποστάσεις, μήτε τὴν οὐσίαν μερίζοντες.

Ἄλλη γάρ ἐστιν ὑπόστασις τοῦ Πατρὸς, ἄλλη τοῦ Υἱοῦ ἄλλη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀλλὰ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος μία ἐστὶν ἡ Θεότης, ἴση ἡ δόξα, συναΐδιος ἡ μεγαλειότης.

Οἷος ὁ Πατὴρ, τοιοῦτος ὁ Υἱὸς, τοιοῦτον καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἄκτιστος ὁ Πατὴρ, ἄκτιστος ὁ Υἱὸς, ἄκτιστον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Ἀκατάληπτος ὁ Πατὴρ, ἀκατάληπτος ὁ Υἱὸς, ἀκατάληπτον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Αἰώνιος ὁ Πατὴρ, αἰώνιος ὁ Υἱὸς, αἰώνιον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς αἰώνιοι, ἀλλὰ εἷς αἰώνιος.

Ὥσπερ οὐδὲ τρεῖς ἀκατάληπτοι, οὐδὲ τρεῖς ἄ-

κτιστοι, ἀλλὰ εἷς ἄκτιστος, καὶ εἷς ἀκατάληπτος.

Ὁμοίως παντοδύναμος ὁ Πατήρ, παντοδύναμος καὶ ὁ Υἱός, παντοδύναμον καὶ τὸ Πνεῦμα Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς παντοδύναμοι, ἀλλ' εἷς παντοδύναμος.

Οὕτω Θεὸς ὁ Πατήρ, Θεὸς ὁ Υἱός, Θεὸς καὶ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς Θεοί, ἀλλ' εἷς Θεός.

Ὁμοίως Κύριος ὁ Πατήρ, Κύριος ὁ Υἱός, Κύριος καὶ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς Κύριοι, ἀλλ' εἷς ἐστι Κύριος.

Ὅτι ὡς ἰδίαν μίαν ἕκαστον ὑπόστασιν Θεὸν Κύριον ὁμολογεῖν τῇ χριστιανικῇ ἀληθείᾳ βιαζόμεθα·

Οὕτω τρεῖς Θεούς, ἢ τρεῖς Κυρίους λέγειν καθολικῇ εὐσεβείᾳ κωλυόμεθα.

Ὁ Πατὴρ ἀπ' οὐδενός ἐστι ποιητός, οὔτε κτιστός, οὐδὲ γεννητός.

Ὁ Υἱὸς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐστίν, οὐ ποιητός, κτιστός, ἀλλὰ γεννητός·

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, οὐ ποιητόν, οὐ κτιστόν, οὐδὲ γεννητόν, ἀλλ' ἐκπόρευτον.

Εἷς οὖν Πατήρ, οὐ τρεῖς Πατέρες, εἷς Υἱός, τρεῖς Υἱοί, ἓν Πνεῦμα Ἅγιον, οὐ τρία Πνεύματα Ἅγια.

Κἀν ταύτῃ τῇ Τριάδι οὐδὲν πρότερον, ἢ ὕστερον
οὐδ

δὲν μεῖζον, ἢ ἔλαττον, ἀλλὰ σῶαι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ συναΐδιαί εἰσιν ἑαυταῖς καὶ ἴσαι.

Ὥστε κατὰ πάντα, καθὼς εἴρηται, καὶ τὴν Μονάδα ἐν Τριάδι σέβεσθαι δεῖ, καὶ τὴν Τριάδα ἐν Μονάδι.

Ὁ γοῦν βουλόμενος σωθῆναι, οὕτω περὶ Τριάδος φρονείτω.

Πλὴν ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς αἰώνιον σωτηρίαν, ὅπως καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθῶς πιστεύσῃς.

Ἔστι γὰρ πίστις ὀρθὴ ἵνα πιστεύωμεν καὶ ὁμολογῶμεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστι.

Θεὸς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθεὶς· καὶ ἄνθρωπος ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐν τῷ αἰῶνι τεχθείς.

Τέλειος Θεὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης σαρκὸς ὑφιστάμενος.

Ἴσος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ἐλάττων τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὃς εἰ καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστιν, οὐ δύο ὅμως· ἀλλ᾽ εἷς ἐστι Χριστός.

Εἷς, οὐ τροπῇ θεότητος εἰς σάρκα, ἀλλὰ προσλήψει τῆς ἀνθρωπότητος εἰς Θεόν.

Εἷς πάντως, οὐ συγχύσει τῆς οὐσίας, ἀλλ᾽ ἑνότητι τῆς ὑποστάσεως.

Καὶ γὰρ ὡς ψυχὴ λογικὴ καὶ ἡ σὰρξ εἷς ἐστιν ἄνθρωπος· οὕτω καὶ ὁ θεάνθρωπος εἷς ἐστι Χριστός.

Ὃς

Ὃς ἔπαθε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, κατῆλθεν εἰς ᾅδου, ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἀνῆλθεν εἰς οὐρανοὺς, κάθηται ἐν δεξιῶν τοῦ Πατρὸς τοῦ Θεοῦ Παντοκράτορος, ὅθεν ἥξει κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Ὃς, οὗ τῇ παρουσίᾳ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀναστήσονται μετὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν, καὶ ἀποδώσουσιν ἐξ ἰδίων ἔργων τὴν ἀπολογίαν.

Καὶ οἱ μὲν τὰ ἀγαθὰ πράξαντες, πορεύονται εἰς ζωὴν αἰώνιον· οἱ δὲ τὰ φαῦλα, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

Αὕτη ἐστὶν ἡ καθολικὴ Πίστις, ἣν ἐὰν μή τις πιστῶς πιστεύσῃ, σωθῆναι οὐ δυνήσεται.

2 Tim. 1. 13.

Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων.

id eſt,

Expreſſam Formam habe ſanorum Sermonum. *Beza.*

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος, ποίει

Θ Ε Ο´ Ν.

2

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΆ
ΜΕΤΡΙΚΗ'·

SIVE

Hymnus ad Christum,

Vitam ejus summatim enarrans, Latinè redditus, & in lucem emissus, operâ & curâ

JOANNIS HARMARI
Lin. Gr. apud Oxonienses Præl. Pub.

Cui subnectitur

1 Elegia de Christo in Cruce patiente;

2 Παραμυθητικὸν, sive Consolatorium adversus timorem Mortis, ex *Chrysostomo* delibatum, cum Versionibus Latinis è regione positis.

In usum celeberrimæ Scholæ West-monasteriensis, *&c.*

Ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα.

LONDINI,
Typis *Joannis Macock.* 1660.

Clarissimo, Honoratissimóque

VIRO,

JOANNI WILKINSIO

SS. Theologiæ Doctori,

ET

Concionatori Eximio,

In Universa Mathesi, & in Omni *Literarum* Genere versatissimo, *Wadamensis* Collegii apud *Oxonienses* Custodi Vigilantissimo, Sagacissimo, Integerrimo, Amico & Fautori suo Benignissimo, Divinum hoc Poematium (Xenii loco)

summâ cum Observantiâ

JOANNES HARMARUS

D. D. D.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙ'Α ΜΕΤΡΙΚΗ'.

1 ΧΡΙΣΤΕ` φάος μερόπων, Σωσίμβροτε Δῶτορ ἐάων,
2 Δῶτορ παντοίης σοφίης· κύδιστε, μέγιστε,
3 Κλῦθι Ἄναξ, Ἀρχὴ πάντων, Μέσον, ἠδὲ Τελευτή.
4 Ἐκ σέο δ' ἀρξάμενος, καταλήξομαι ἀσφαλὲς ἐν σοί
5 Ὧ μὲν παντοκράτωρ γενέτης ΘΕΟΣ ἐγγυάλιξε
6 Σκῆπτρον ἐν ἀκροτάτῃ κορυφῇ φαέθοντος Ὀλύμπου,
7 Ἐν πάσῃ χθονὶ καὶ κράτος ἔξοχον, ἠδὲ θέμιστας,
8 Ἀθανάτων ἵνα καὶ θνητῶν μόνος ἡγεμονεύης.
9 Ἐλθὲ μάκαρ, καὶ ἐμοὶ Σέο μνήμην πέμπε φρεσὶν·
10 Λισσόμενος καλέω, δὸς μοὶ καταθύμιον αὐδήν.
11 Ὅττι ἀλαπαδνὸς ἐγὼ πέλομαι, καὶ νῆϊς ἀοιδός.
12 Τίς γὰρ σὴν Γενεὴν προτέρην ἄῤῥητον ἀείσει.

13 Οὐ

Historia de Christo Metrica.

1 CHRISTE lux hominum, Salvator mortalium, dator bonorum,

2 Dator omnigenæ sapientiæ ; Gloriosissime, maxime,

3 Audi Rex, Principium [rerum] omnium, Medium, & Finis.

4 A Te [canticum meum] auspicatus, desinam securè in Te.

5 Cui quidem Omnipotens genitor DEUS in manus tradidit

6 Sceptrum in altissimo vertice fulgentis Olympi.

7 Et in omni terrâ imperium summum atque jura,

8 Ut immortalibus, & mortalibus, solus [Dux] imperes.

9 Veni Beate, & mihi Tuî memoriam immitte præstantissimam :

10 Supplicans [Te] voco, da mihi animo-Tuo-gratum sermonem :

11 Quoniam imbecillis ego sum, & ignarus cantor:

12 Quis enim Tuam generationem priorem ineffabilem cantabit ?

13 Οὐ γένετ᾽, οὐκ ἔσαι· Ἑτέρην δὲ τίς ἀκριβὲς ἔγνω
14 Νῦν σὺ μὲν ὀβριμόπατρος ὑφίστασαι, υἱὸς Ἀμήτωρ·
15 Νῦν δ᾽ Ἀπάτωρ, καθαρῆς γενετείρης Παρθένου αἰεί
16 Εὐειδὴς τόκος ἐστὶ, λαβὼν βροτοειδέα μορφήν.
17 Πλὴν τοῦ πλημμελέειν ἡμῖν πανόμοιος ἐτύχθης.
18 Τίς κὲν δυσσεβέων ἀπεδέξατο θαύματ᾽ ἐκεῖνα;
19 Τίς ἢ καὶ οἰομένων τινὰ τὸν Θεὸν ὄντα μέγιστον,
20 Εἰ μὴ πλαζομένῳ Θεολαμπέα πίστιν ὀπάζοις;
21 Ἀλλὰ τίς ἀνδρομέον Σέθεν εἶδος ἔχοντος ἅπαντα
22 Ἔργα θεόσσυτα κηρύξειεν ἀπειθεῖ Κόσμῳ,
23 Εἰ μὴ θεσπεσίην δώης ἐλεύνιος αὐδήν;
24 Νηδύος ἐξ ἱερῆς ἔθορες βρέφος ἀρτεμὲς, ἠδὲ
25 Παρθενικοῦς Σέο μητρὸς ἐθήσαο πίονα μαζόν.
26 Ποιμένες ἄγραυλοι διὰ αἰθέρος εἰσαΐοντες

27 Ἀγγελικάς

13 Non fuit, non erit; Alteram autem quis exactè novit?
14 Nunc Tu quidem forti-patre-natus subsistis, Filius sine Matre;
15 Nunc verò sine Patre, puræ genetricis Virginis semper
16 Speciosus es partus, assumens mortalis [hominis] formam,
17 Præter peccatum, [τὸ peccare] nobis omnino similis extitisti.
18 Quis impiorum [approbando] reciperet miracula illa?
19 Quis, vel credentium aliquem Deum esse maximum,
20 Nisi erranti divinitus allucentem fidem dederis?
21 Verùm quis humanam Tuî formam habentis omnia.
22 Opera divina prædicârit incredulo mundo,
23 Nisi Divinam dederis [tu] beneficus [auxiliator] vocem?
24 Utero ex sacro exsiluisti Infans integer, atque
25 Virginis Tuæ matris suxisti uberem mammam.
26 Pastores in agris pernoctantes [stabulantes] per ætherem audientes

27 Ange-

27 Ἀγγελικὰς ὀμφάς, καὶ ἐναίσιμα σήματα πολλὰ,
28 Ἐσσυμένως ἀνόρουσαν, ἴδοντό τ' ἀληθέα πάντα.
29 Ἦλθον ἀπ' Ἀντολίης Μάγοι ἄνδρες δῶρα φέροντες·
30 Οἱ δὲ Μάγοι σοφοὶ ὄντες (ἴσως βασιλῆες ἀγαυοὶ)
31 Ἀστέρι ἑσπόμενοι θεοφεγγεῖ, τηλόθεν ἦλθον·
32 Ἀγλαὰ Σοί γε Θεῷ θ' Ἱερεῖ τ' Βασιλῆϊ τῷ σεμνῷ
33 Δῶρα φέρον, Λίβανον, Σμύρναν, Χρυσόν τ' ἐρίτιμον.
34 Οὐρανὸς ἀστερόεις, Ἀὴρ, Χθὼν, ἠδὲ Θάλασσα
35 Υἱὸν ἀπαγγέλλουσι Θεοῦ Σωτῆρα δοθέντα,
36 Σαρκωθέντα Λόγον· Πατρὸς δ' ἐτελείετο βουλή.
37 Καὶ νεανίσκος ἐὰν ἐφράσσαο πάντα τέλεια,
38 Αὐτομαθὴς καὶ παντοδαὴς, κατὰ δὴ Φαρισαίων
39 Αὐσταλέων Ἱερῷ διελέχθης πατρὸς ἐν οἴκῳ.
40 Ἀλλὰ μὲν ηὐξήθης, ἐτράφης καλὰ, Παντρόφε Χριστέ,

27 Angelicas voces, & fausta signa multa,
28 Celeriter surrexerant, viderúntque vera omnia.
29 Venerunt ab Oriente Magi viri dona ferentes;
30 Magi quidem sapientes existentes (fortè Reges illustres [erant])
31 Stellam secuti à-Deo-lucidam, è longinquo venerunt;
32 Splendida Tibi quidem Deóque, Sacerdotîque, Regîque Augusto
33 Munera attulerunt, Thus, Myrrham, Aurúmque pretiosum.
34 Cœlum stelliferum, Aer, Tellus, & Mare
35 Filium annunciant Dei, Salvatorem datum,
36 Incarnatum Verbum; Patris autem perficiebatur consilium.
37 Et [Tu] puer existens, in animo versâsti omnia perfecta,
38 Ex Teipso discens, omniscius, adversùs quidem Pharisæos
39 Rabidos sacrâ disseruisti in Patris domo.
40 Sed enim crevisti [auctus es] enutritus es pulchrè, Omnium-nutritor Christe,

41 Venustate

41 Κάλλεϊ καὶ χάριτι στίλβων, θεότητι κράτιστος,

42 Ἄμβροτος, ἠδὲ βροτός· Διφυὴς, Θεὸς, ἠδὲ καὶ ἀνήρ.

43 Θάμβος ἔχει με νοοῦντα σὰ θαύματα ὅππος' ἔρεξας.

44 Τί πρῶτον γὰρ ἐρῶ; τί δὲ ὑστάτιον καταλέξω;

45 Παυσίπονον Νηπενθὲς ἔφυς, εὐαλθὲς ὄνειαρ·

46 Χάρμα βροτοῖσιν, ὕδωρ οἶνον μελιηδέα ποιεῖς.

47 Σεῖο κελεύσαντος τρόμος ἔλλαβε Δαίμονας ἐχθρούς,

48 Θεσπεσίην τ' ἔχε φύζα φόβου κρυόεντος ἑταίρη.

49 Ἐμπορικοὺς ἱερῶν τοὺς λυμαντῆρας ἱμάσθλῃ

50 Καρτερὸς ἐξέλασας Τεμφοὺς μάλα σιγαλόεντος·

51 Ἄρτων πέντε, δυοῖν τ' ἐξ ἰχθυδίοιν, ἐ ἐρήμῳ,

52 Ἀνδρῶν χιλιάδας πέντε θρέψας μετὰ τέκνων

53 Ἠδ' ἀλόχων· Κοφίνους δυοκαίδεκα λείψανα πλῆσε.

54 Σὸν δέμας ἄρτος ἐτήτυμός ἐστι, καὶ εἶδα ἀληθές·

55 Αἷμ

41 Venustate & gratiâ fulgens, Deitate [Tua] potentissimus,

42 Immortalis, atque Mortalis, Geminæ Naturæ, Deus, & Vir.

43 Pavor-cum-stupore occupat me cogitantem Tua miracula que fecisti.

44 Quid primum enim dicam? quid verò postremum recensebo?

45 Labores [molestias] sedans Nepenthes extitisti bene-sanans auxilium;

46 Gaudium mortalibus, Aquam vinum dulce facis.

47 Te jubente tremor corripuit Dæmonas infestos,

48 Occupavit fuga pavoris horrifici socia.

49 Nundinarios sacrorum corruptores scuticâ

50 Fortis exegisti è templo valdè [cum silentio] venerando [stupendo];

51 Panibus quinque, & duobus pisciculis, in solitudine,

52 Virorum millia quinque pavisti cum Liberis

53 Et uxoribus; cophinos duodecim reliquiæ impleverunt.

54 Tuum Corpus panis verus est, & cibus verus:

55 Αἷμα ποτὸν νημερτὲς, Νέκταρος Ἀμβροσίης τε
56 Θειότερον, γλυκιόν τε θεουδέσιν εἰλαπινάζειν.
57 Πεζὸς ἐὼν ἐθέεσκες ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης·
58 Σοὶ Πέλαγος ζαμενὲς, καὶ λαίλαπες, ἠδὲ θύελλαι
59 Πείθονται, καὶ πάντα βροτοῖς φρικώδεα δεινοῖς.
60 Σεῖο λόγῳ λυγραὶ καὶ ὀναλθέες αὐτίκα νοῦσοι,
61 Λέπραι, καὶ Πυρετοὶ, Παραλύσιες. Ἀμαλδέονται
62 Ῥεύσιες, ἀργαλέαι Πυρώσιες ἐξακέονται·
63 Οἱ δ' Ἀλαοὶ λεῦσσον λαμπρὸν φάος ἠελίοιο·
64 Ἔδραμον ἀρτίποδες χωλοὶ κατὰ σεῖο κέλευσμα
65 Κωφοί τ' εἰσάϊον, καὶ ἀναύδων γλῶσσα λέλυτο
63 Αἱ δὲ κόμαι ζάθεαι θυόεν λείβουσιν ἔλαιον
67 Ῥάσματα θεῖα μύρου Χειροῦ σάζουσιν ἔθειραι,
68 Οὐ λίπος· ἀλλ' αὐτὴν Πανάκειαν· ἐπεὶ Πανακέστως,

69 Ἤπιος

55 Sanguis [Tuus] potus verus, Nectare, Ambrosiâque
56 Divinor, dulciórque piis [ad] epulandum.
57 Pedes existens currebas super lata dorsa maris;
58 Tibi iracundum Pelagus, & Turbines, & Procellæ
59 Obediunt, & omnia mortalibus formidabilia miseris [meticulosis].
60 Tuo verbo graves, & immedicabiles illico morbi,
61 Lepræ, Febres, Paralyses, cruenti [sanguinei]
62 Fluores, molestæ Mutilationes perfectè sanantur;
63 Cæci viderunt splendidam lucem Solis;
64 Concurrerunt claudi [facti] pedibus integri secundùm tuum mandatum;
65 Surdíque audiverunt, & mutorum lingua soluta est.
66 Comæ Christi odoratum stillant oleum,
67 Guttas [aspergines] divinas olei Christi stillant Capilli
68 Non pinguedinem [vulgarem,] sed ipsam Panaceam, quoniam [is est] omnium [morborum] Curator: 69 Miris

69 Ἤπιος Ἰητὴρ, καὶ Σωτὴρ ἐστὶν Ἰησοῦς,

70 Ἐλπωρὴ μεγάλη νοσερῶν, καὶ φάρμακον ἀλγῶν.

71 Χριστοῦ γὰρ σθένος ἐστὶν ἀθέσφατον· ἐκ δέ νυ Χριστοῦ

72 Ἔρχεται ἀνθρώποισιν ἀνάβλεψις θανάτοιο.

73 Χριστὸς ἐγερσινόος κατατεθνειῶτας ἐγείρει,

74 Εὔφρων ζωοδύτες, ψυχοσόος, ὀλβιοεργός

75 Κάτθανεν αὐτὸς ἅπαξ ἀδίκῳ καὶ ἀεικέϊ πότμῳ,

76 Ζελομανῶν φθονερῆς διὰ βουλῆς Ἀρχιερήων·

77 Ἠδ' ἐτάφη, καὶ παγκρατέως τρίτον ἦμαρ ἀνέστη,

78 Ἄλκιμος, Ἀμβρόσιός τε Θριαμβυτὴς Ἀΐδαο,

79 Ἄφθιτος, Ἀγλαόμορφος, Ἀλεξίκακος, πανατήμων,

80 Ἀμφαδίην ἱμερτὸς ὁμίλεεν οἷσι μαθηταῖς,

81 Τεσσαρακοσταῖος παναληθέα τοῖς δ' ἀνατείλας.

82 Πολλὰ καὶ ἐκτελέσας περιθαμβέα θέσκελά τ' ἔργα,

83 Οὐρανοὶ

69 Mitis Medicus & Servator est Jesus,

70 Spes magna ægrotorum, & remedium dolorum.

71 Christi enim robur est immensum; ex autem Christo

72 Venit hominibus dilatio mortis.

73 Christus excitator-mentis mortuos exsuscitat,

74 Benevolus vitæ dator, animarum servator-felicitatis auctor [effector].

75 Ipse semel mortuus est injustâ & indecorâ morte

76 Malo zelo furentium invidum per consilium principum Sacerdotum,

77 Atque sepultus est, & omnipotenter tertio die resurrexit,

78 Prævalidus, immortalisque Triumphator Orci,

79 Incorruptus, Illustris formæ, Averruncator malorum omnino illæsus,

80 Apertê desiderabilis collocutus est cum suis discipulis,

81 Quadragesimo die omnia vera hicce ubi demandâsset,

82 Multáque ubi perfecisset stupenda divinàque opera,

83 Οὐρανὸν εἰσανέβη Θεὸς, αὐτὸς ἀκήρατος
Ἀνὴρ,
84 Υἱὸς ἐπουράνιος, Πατρὶ σύνθρονος, ἠδ'
ὁμότιμος,
85 Πανδαμάτωρ, φερεσίμβροτος· οἷς Ἑτά-
ροισιν ἔπειτα
86 Πλειοτέρην ἔναξε χάριν διὰ Πνεύματος
Αὐτοῦ,
87 Δῶκε μένος καὶ θάρσος, ἀειδήλους παρ
πᾶσιν
88 Ἔμμεναι ἀνθρώποις, ἅμα καὶ λόγον ἐσθλὸ
ἀκούειν.
89 Ἐνθάδε Παμβασιλεὺς κρατέει μέγα κοι-
ρανεόντων,
90 Φέρτατος ὢν πάντων Γενεῇ τε, Φυῇ τε
Βίῃ τε
91 Ὦ Λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ πάντα μέ-
μηλε.
92 Πάντη γὰρ πάρα· Γῆν πίμπλησι,
Αἰθέρα μακρόν.
93 Πάντες Ἀριστῆες, θ' Ἡγήτορες, ἠδὲ Μέ-
δοντες.
94 Τούτου δειδίασι κρατερὴν καὶ ἀπείριτον
ἀλκήν.
95 Δαίμονες ἐκπάγλως, Αὐτὸν ταρβοῦσιν
ἔνερθεν
96 Οὐνόματος κρυόεντος ὅταν κλύπος οὔα
βάλλῃ.

83 In cœlum aſcendit Deus, ipſe fati exſors
vir,
84 Filius ſuper-cœleſtis, Patri adſidens, atque
æquè honoratus,
85 Cuncti-domans, lucem mortalibus expro-
mens; ſuis ſociis poſtea
86 Pleniorem inſtillavit gratiam, per ſpiri-
tum ſuum
87 Dedit [iis] animi robur & fiduciam, ut
præclari ſupra omnes
88 Homines eſſent, atque [ut] ſermonem bo-
num audirent [bene audirent]:
89 Hìc Omnium-Rex imperat ſuperbè do-
minantibus,
90 Præſtantiſſimus exiſtens omnium, & ge-
neratione, & indole, & robore.
91 Cui populi commiſſi ſunt, & omnia ſunt
curæ.
92 Ubique enim adeſt; Terram implet, &
Ætherem longè-porrectum.
93 Omnes Proceres, & Duces, & Re-
ges,
94 Hujus reformidàrunt validam & infinitam
potentiam.
95 Dæmones vehementer [conſternatè] ip-
ſum exhorreſcunt [apud inferos] infrà,
96 Nominis horrifici quando ſonus aures
percuſſerit.

97 ῏Ω Μοῖραι πείθονται ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι,
98 Τὸν δὲ σεβίζουσιν μάκαρες ναετῆρες Ὀλύμπου,
99 Κύριον οὐράνιον, πανυπέρτατον, ἀγλαότιμον.
100 Τοῦ δ' ἄρ' ἀνάσσοντος μαντεύεται οὐκ ἔτι Φοῖβος,
101 Ὃν Τρίποδα Κρισὸς σύλησε, Λύρην τε, Βιόν τε,
102 Ὡς κευνέην Ἀϊδωνέα, Ζηνὸς ἀργῆτα Κεραυνὸν,
103 Ὅπλα Ἄρην Κορώνην Ἡρακλέα, Ἔγχος Ἀθήνην,
104 Γαίοχον ἐννόλιον τριβελὲς Δόρυ, θύρσαι τι Βάκχον.
105 Πτηνὰ πέδιλ' Ἑρμῆν, χρυσέην καὶ ἀφείλετο ῥάβδον,
106 Παντοδαπούς τε θεοὺς μυθώδεας ἐξεκένωσε,
107 Τῶν δ' Εἴδωλα θλάσε βροτέων δαιδάλματα χειρῶν.
108 Ἀυτὸς ἐὼν Θυσίη τελέη, ἄχραντος, ἀμύμων.
109 Ψευδοθέων θεομισέας ἠμαύρωσε θυηλάς
110 Τοὔνομα δὲ Χριστοῦ λαοὺς ἀφίκανεν ἅπαντας·

97 Cui Parcæ obediunt implacabiles licèt existentes,
98 Hunc verò venerantur beati habitatores Olympi [cœli incolæ]
99 Dominum cœlestem, supremum honore splendidum.
100 Hoc autem regnante vaticinatur non amplius Phœbus,
101 Quem Tripode Christus spoliavit, Lyrâque, Arcúque,
102 Sicut Galeâ Plutonem, Jovem candente fulmine,
103 Armis Martem, Clavâ Herculem, Hastâ Minervam,
104 Terram incingentem marinum [Deum] tricuspide jaculo, Thyrsísque [hastis aculeatis] Bacchum,
105 Alatis Talaribus Mercurium, auream etiam abstulit virgam [caduceum];
106 Omnigenósq; deos fabulosos evacuavit.
107 Horum simulachra fregit, mortalium artificia manuum.
108 Ipse existens sacrificium perfectum, impollutum, inculpatum,
109 Falsorum deorum deo-invisa obicur vit sacrificia.
110 Nomen autem Christi populos pervenit ad omnes;

111 Ἦ μὲν ὅσοι ναίουσι πρὸς ἠῶ ἠειγένειαν
112 Ἠδ' ὅσσοι μετόπισθε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα,
113 Καὶ πόλον οὐχ ἡμῖν ἐπίοπτον ὁρῶντες ἄκουσαν
114 Πάσης γὰρ κρατέει γαίης, πάσης τε θαλάσσης.
115 Δυσσεβέας δ' Ἀθέους πάντας ῥαίσειεν ὁ Χριστός·
116 Πάντας ὑπερφιάλους ῥάβδῳ δαμάσειε σιδηρῇ,
117 Ἠΰτε σκεῦος ἑλὼν κεραμῆος, χειρὶ κραταιῇ
118 Συντρίψειεν· ἑοῦ γὰρ τὸ κράτος ἐστὶ μέγιστον
119 Ὃς μάχεται Χριστῷ, μαλερῷ πυρὶ δειλὸς ὀλεῖται·
120 Ὄλβιος ὃς καθαροῖς πραπίδεσσι κλήσατο Χριστόν.
121 Ἔστι φιλάνθρωπος Χριστὸς Θεὸς ἐλπιδοδώτης,
122 Εὐμενὲς ἦτορ ἔχων ἱκέτῃσι, καὶ εὐθέσι γνώμην.
123 Καὶ ταμίης ἐλέου, Πατρὸς σφρηγῖδα φυλάττων.
124 Παντοίων ἀγαθῶν ἀνθρώποις δῶρα πορίζει.

125 Ἀρχιερεὺς

111 Et quotquot habitant ad autorem in-
aere genitam [in Oriente]
112 Et quidem quotquot ponè [habitant] ad
Occasum caliginosum,
113 Et polum [Australem] non nobis aspe-
ctabilem videntes audiverunt.
114 Omni siquidem dominatur terræ, om-
níque mari.
115 Impios verò Atheos omnes [cito] dis-
perdit ipse Christus;
116 Omnes superbos virgâ perdomet fer-
reâ,
117 Tanquam vas capiens figuli, manu præ-
potenti
118 [Citò] conterat; ejus enim imperium
est maximum.
119 Qui oppugnat Christum, sævo igne mi-
ser peribit:
120 Beatus is est, qui puris cogitationibus
possedit Christum.
121 Est hominum amator Christus Deus,
spei dator,
122 Benignum cor habens supplicibus &
rectis [mente];
123 Et promus-condus misericordiæ, Patris
sigillum custodiens,
124 Omnigenorum bonorum hominibus
dona sufficit.

125 Ἀρχιερεὺς, Μεσίτης τε, Καθαρτής τ' ἀμπλακιάων.
126 Ἄμπελος ἱμερόεσσα, Θύρη Μηλοσσόος, ἐσθλὸς
127 Ποιμὴν, Ἀτρεκίη, Ζωὴ, Φάος, Ἄλκαρ, Ἀταρπός
128 Τοὔνεκα Σωτῆρος Χριστοῦ χαίρουσιν ἅπαντες.
129 Χριστὲ ἄναξ, ὃς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις,
130 Κλῦθί μου εὐχομένου πάντων ὑπὲρ εὔφρονι θυμῷ.
131 Ἁρμονίης ἐπίδος Θεοπειθέσιν ἀνδράσι μοῖραν·
132 Ἐξόρισον πολέμους ἀσεβεῖς, καὶ λύματα πάντα
133 Δυσσεβίης, ἡμῖν Λοιμὸν καὶ Λιμὸν ἄμυνε·
134 Ἐξέλασον νούσους, ὑγείην σῶσον ἀμεμφῆ.
135 Εἰρήνην τε δίδου Θεοτερπέα σοῖς θεράπουσι·
136 Εὐνομίην τε, Δίκην τε, τεῷ σωτήρια λαῷ
137 Κλῦθί μου ἀγλαόφημε, πανίλαε, Κοίρανε Χριστέ
138 Λίσσομαι ἁζόμενος μέγα σὸν σέβας· Ἵλαθι πρόφρων.

139 Θυμὸν

125 Summus Sacerdos, Mediatórque, Purgató que peccatorum ;
126 Vitis desiderabilis, ostium servans-oves, bonus
127 Pastor, Veritas, Vita, Lux, Presidium, Via.
128 Idcirco Salvatore Christo indigent omnes.
129 Christe Rex, qui omnia aspicis & omnia exaudis,
130 Audi me precantem pro omnibus benignâ mente :
131 Concordiæ largire [insuper] Deo-obtemperantibus hominibus sortem ;
132 Extermina bella impia, & sordes omnes
133 Impietatis, à nobis pestem & famem depelle.
134 Expelle morbos, sanitatem serva inculpatam.
135 Pacémque dato Deo-placentem tuis famulis,
136 Rectam juris constitutionem, & justitiam [quæ] salutaria (sunt) tuo populo.
137 Audi me splendidè-celebrate, omnibus propitie, Princeps Christe.
138 Supplico venerans magnum tuum Numen : propitius esto lubens.

139 Animam

139 Θυμὸν ἐμεῖο δέμας τε κάθηρον ἁμαρτάδος αἰσχρῆς.

140 Οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν ἄγαν, οὐ πλεόνεσσιν ἀνάσσειν

141 Εὔχομαι· ἀλλὰ νοεῖν, τίειν τε σοῦγ' ἔξοχα πάντων,

142 Ὀρθὴν πίστιν ἔχειν, Σέο καὶ μεμνῆσθαι ἐφετμέων,

143 Πίδακος ἐξ ἱερῆς σοφίης γλυκὺ Νέκταρ ἀφύσσειν

144 Ἀχλὺν ἀποσκεδάσας θανατηφόρον, ἠδ' ἐρεβεννὴν,

145 Ἁγνοῦ Σοῦ φάεος, μεγαλώνυμε, Φωσφόρε Χριστὲ,

146 Ψυχῇ ἐμῇ δνοφερῇ δεῖξον ζωαρκέας αὐγάς.

147 Σοῦ γὰρ ἄτερ σέλαος πάντα σκοτόεντα βροτοῖσι.

148 Σοῦ δόντος, πᾶν ἐσθλὸν ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν.

149 Πάντων γὰρ κρατέεις μοῦνος, πάντεσσιν ἀνάσσεις.

150 Καὶ διὰ Σοῦ θνητοῖς σωτήρια δῶρα τέτυκται.

151 Νόσφι τεῆς ἀρετῆς πτωχοὶ κακείμονες ἐσμέν.

152 Μουνογενὲς Θεοῦ υἱὲ, Σεβάσμιε, Λυσιμέριμνε,

153 Πνεῦσον

139 Animam, meam corpúſque purga [à] peccato turpi.

140 Non cupio ditеſcere nimiùm, non pluribus imperare

141 Opto; ſed meditari & colere Te ſupra omnia,

142 Rectam fidem tenere, Tuíque meminiſſe mandatorum,

143 Et fonte ex ſacro ſapientiæ dulce Nectar haurire.

144 Caliginem diſſipans mortiferam, & fuſcam,

145 Puri tui luminis, glorioſiſſime, [magni nominis] lucem-ferens Chriſte,

146 Animæ meæ tenebricoſæ oſtende ad vitam-ſuſtentandam-ſufficientes radios.

147 Tuì ſiquidem ſine fulgore omnia [ſunt] tenebricoſa mortalibus.

148 Te dante, quodvis bonum poteſt viros augere.

149 Omnibus enim dominaris ſolus, omnibus imperas.

150 Et per Te mortalibus ſalutaria dona parata ſunt.

151 Sine tuâ virtute pauperes malè-veſtiti ſumus.

152 Unigenite Dei fili, Colende, Solutor-curarum,

153 In-

153 Πνεῦσον ἐμοὶ Σὸν πνεῦμα, Τεῆς ἐπιδεύομαι ἀλκῆς.

154 Πρηΰς ἐμοίγ' ἐπιτάῤῥοθος, εὐμενέων ἐπαρωγὸς

155 Πρόχεε ζωογόνους ὁσίης Χάριτος ῥαθάμιγγας

156 Δός σε νοεῖν τε, φιλεῖν τε ὁμοῦ, καὶ ὄλβιός εἰμι.

Τ'ΕΛΟΣ.

153 Inspira mihi Tuum Spiritum,(Tuo enim indigeo auxilio, [robore])
154 Mansuetus mihi quidem auxiliator, benevolúsque adjutor,
155 Affunde vivificas sanctæ gratiæ guttas.

156 Da mihi Te amare, adorarέque simul, & felix sum.

FINIS.

Carmen Græcum

Elegiaco Verſu conſcriptum; in quo inſtituitur Dialogus inter *Chriſtum* Patientem, & *Viatorem* demirabundum, & ad tam triſte ſpectaculum ſubſiſtentem.

1 Αἰ, αἶ, Τίς Σὲ φερέσβιε, δύσμορος ἔκτανεν; αἶ αἶ.

2 Σωλίβροτον Σὲ μανεὶς τὶς θανάτωσε βροτῶν;

3 Οὐ καΐφας τόσον, οὐ δολερὸν Προδόταο φίλαμα,

4 Οὐδ' ἀδίκου μιαροῦ τοῦ Πιλάτοιο χέρες·

5 Μήδεα Πατρὸς ὅσον, τοὐμόν τε τοι ἤπιον ἦθος,

6 Ἀμπλακίας ἐλέῳ τὰς σευ ἀμυνάμενον.

7 Πῶς δὲ Κριτὴς ἐκρίθης; πῶς πανδαμάτωρ ἐδαμάσθης;

8 Πῶς ἀπαθὴς ἔπαθες; πῶς θάνες ἀθάνατος;

9 Καὶ κτιστὴς, καὶ κτιστὸς ἐών· ἀπαθής τε παθητός·

10 Καὶ Θεὸς ὢν θνητὸς, καὶ βροτὸς ἀθάνατος.

11 Οὕτως δὴ θάνατον θανάτῳ θανάτωσα· Θέαμα

12 Τερπνὸν Ἐπουρανίοις, τερπνὸν ἐπιχθονίοις.

13 Φεῦ

1 HEu, heu! Quis te,[qui]vitam-affers, infelix trucidavit? heu, heu!
2 Servitorem mortalium quis mortalium insaniâ ductus Te occidit?
3 Non Caiphas adeò, non dolosum proditoris osculum,
4 Non injustæ scelesti Pilati manus;
5 Quantùm consilia patris, meáque Tibi benigna mens,
6 Ut qui peccata tua misericordiâ meâ depulerim.
7 Quomodo verò Judex[cùm sis]judicatus es?
8 Quomodo passioni cuncti-domans domitus es? non obnoxius, passus es? quomodo immortalis [cùm sis] mortuus es?
9 Et Creator, & creatus existens, passioni non obnoxius, & obnoxius.
10 Et Deus existens mortalis, & mortalis existens immortalis sum;
11 Sic utique mortem morti morte dedi; Spectaculum
12 Jucundum Cœlicolis, jucundum Terricolis.

13 Φεῦ σοφίης βάθος! ὦ θείας μέγα θαῦμα
Προνοίας!

14 Φρικτὸν Ἐπουρανίοις, φρικτὸν Ἐπι-
χθονίοις.

15 Ἔῤῥ' Ἀΐδου κνέφας· ἔῤῥε Σατᾶν ὀλεσίμβροτε·
αὐτὸς,

16 Αὐτὸς (Ἰοῦ) ζωῆς πρόξενος εἶ,
Θάνατος.

Μη-

13 O Sapientiæ [divinæ] profunditatem ! O divinæ magnum miraculum providentiæ !

14 Horrendum Cœlicolis, horrendum Terricolis.

15 Abi in perniciem [tuam] Orci Caligo ; Abi in exitium [tuum] Satan perditor-mortalium ; ipſa,

16 Ipſa (iô) vitæ conciliatrix es, O Mors.

CHRYSOSTOMI

Græcorum Patrum

Ῥητορικωτάτου,

Adversùs Timorem Mortis

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟ'Ν.

Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον, ἠλευθέρωσε γὰ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος· ἔσβεσε αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος· ἐσύλησε τὸν ᾍδην ὁ κατελθὼν εἰς τὸν ᾍδην· Ἐπίκρανεν αὐτὸν γευσάμενος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτ προλαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν· ὁ ᾍδης (φησὶν) ἐπικράνθη συναντήσας Σοὶ κάτω. Ἐπικράνθη, καὶ γὰ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ καθῃρέθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰ ἐδεσμεύθη. Ἔλαβε σῶμα, καὶ Θεῷ περιέτυχεν· ἔλαβε γῆν, καὶ συνήντησεν οὐρανῷ· ἔλαβεν ὅπε ἔβλεπε, καὶ πέπτωκεν ὅθεν οὐκ ἔβλεπε. Ποῦ σου, Θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, ᾍδη, τὸ νῖκος; ἀνέστη Χριστὸς, καὶ πεπτώκασι δαίμονες· ἀνέστ Χριστὸς, καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι· ἀνέστη Χριστὸς, κ ζωὴ πολιτεύεται· ἀνέστη Χριστὸς, καὶ νεκρὸς οὐδεὶ ἐπὶ μνήματος· Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμὴ

NEmo mortem extimeſcat. Liberavit enim nos Salvatoris Mors: Extinxit eam ab eâ detentus: Qui in Infernum deſcenderat; Infernum ſpoliavit; cùm [Infernus] Salvatoris carnem deguſtâſſet [caro deguſtata] ipſum amaritudine replevit. Et hoc Eſaias præconcipiens, *Infernus cùm Tibi infrà occurriſſet, amaritudine repletus eſt.* Amaritudine repletus eſt, etenim profligatus eſt: Amaritudine repletus eſt, etenim illuſus eſt: amaritudine repletus eſt, etenim ſublatus eſt; amaritudine repletus eſt, etenim in vincula conjectus eſt. Accepit corpus, & in Deum incidit; accepit Terram, & Cœlo occurrit; accepit quod non vidit, & non vidit unde cecidiſſet. Ubi, Mors, eſt ſtimulus tuus? Ubi, Inferne, eſt victoria tua? Surrexit Chriſtus, & lapſi ſunt Dæmones; ſurrexit Chriſtus, & lætentur Angeli; ſurrexit Chriſtus, & Vita exiſtit [manet]; ſurrexit Chriſtus, & nemo mortuus manet in monumento. Chriſtus enim excitatus à mortuis, primitiæ mortuorum factus eſt: Ipſi Gloria, & Potentia, in ſecula ſeculorum: Amen.

Τὰ πέντε

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΑ

Τῆς

Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ecclesiastis 12. 13.

[illegible] λόγου τὸ πᾶν ἄκουε· τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ

ΠΡΟΣΕΥΧῊ ΚΥΡΙΑΚΗ΄.

ΠΑ΄τερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

1. Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·

2. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

3. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

4. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

5. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

6. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ·

Ὅτι,
Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις,
καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν.

ΣΥ΄ΜΒΟ-

ΣΥ'ΜΒΟΛΟΝ τῶν 'ΑΠΟΣΤΟ'ΛΩΝ.

1. ΠΙςεύω εἰς Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς·

2. Καὶ εἰς Ἰησοῦν Χριςὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, Κύριον ἡμῶν·

3. Συλληφθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου·

4. Παθόντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ςαυρωθέντα, θανόντα, καὶ ταφέντα·

5. Κατελθόντα εἰς ᾅδου· τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναςάντα ἐκ νεκρῶν·

6. Ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν Θεοῦ Πατρὸς παντοκράτορος·

7. Ὅθεν μέλλει ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

8. Πιςεύω εἰς πνεῦμα ἅγιον

9. Πιςεύω τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν καθολικὴν, ἁγίων κοινωνίαν·

10. Ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

11. Σαρκὸς ἀνάςασιν·

12. Ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν.

ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ.

Εγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.

1. Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι ἐνώπιόν μου·

2. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.

Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ἰσχυρὸς, ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν, τοῖς μισοῦσί με·

Καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.

3. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.

Οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

4. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, ἁγιάζειν αὐτήν.

Ἓξ ἡμέρας ἐργάσῃ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου.

Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστίν.

Οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ, καὶ ὁ υἱός σου,

σου, καὶ ἡ θυγάτερ σου· ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου· ὁ βοῦς καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου· καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί·

Ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ.

Διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

5. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.

6. Οὐ φονεύσεις.

7. Οὐ μοιχεύσεις.

8. Οὐ κλέψεις.

9. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

10. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ· οὔτε βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὐδὲ παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τοῦ πλησίον σου ἐστί.

Τὰ τῆς Ἐκκλησίας Μυστήρια.

Τὸ ΒΑ'ΠΤΙΣΜΑ.

Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Ἐυαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται. ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.

Τὸ ΚΥΡΙΑΚΟ'Ν ΔΕΙ͂ΠΝΟΝ.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας [εὐχαριστήσας] ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε·

Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον [διδόμενον·] τοῦτο ποιεῖτε εἰς ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον λαβὼν μετὰ τὸ δειπνῆσαι, καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων,

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν [περὶ πολλῶν] ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

Τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

ΤΕ'ΛΟΣ.